

Bouwen aan Binding

Magazine voor
Studentenwelzijn en
Hogeschoolparticipatie

Over de SaP-radar workshops (pagina 35):

"Dit mag wel vaker."

Over het participatie-dashboard (pagina 29):

**"Door mijzelf uit te dagen
door mij naast mijn
opleiding in te zetten
voor Inholland, voel ik
me meer betrokken en
behoud ik mijn motivatie."**

Hogeschool Inholland, April 2024

Consortium Welzijn & Binding
NPO gelden 2021-2023

Lectoraat Studiesucces
Lectoraat Authentiek Leiderschap
Lectoraat Diversiteitsvraagstukken
Lectoraat Empowerment &
Professionalisering
Lectoraat Jeugd en Samenleving

Marieke Slootman, Rutger Kappe,
Sarah Uitman, Niels Hermens,
Machteld de Jong, Lisa Klinkenberg,
Christiaan Oostdijk, Senka Rebac,
Jürg Thölke

Ontwerp: Carel Fransen
Fotografie: Mariska van Haren
(p. 2, 6, 9, 19, 25, 31, 47, 53, 78, 90),
Bart Stoutjesdijk (p. 15, 39),
Steven Pieterella (p. 26, 60, 63, 64),
Kees Rutten (p. 67),
Beeldbank Inholland
(omslag, p. 8, 17, 20, 32, 35, 36, 44, 48,
51, 54, 57, 68, 70, 72, 76, 80, 82, 86)

Kom in contact en stel je vragen:
studiesucces@inholland.nl

[www.inholland.nl/onderzoek/
onderzoeksprojecten/welzijn-binding/](http://www.inholland.nl/onderzoek/onderzoeksprojecten/welzijn-binding/)

Bouwen aan Binding

Magazine voor Studentenwelzijn en Hogeschoolparticipatie

Overzicht	NPO consortium Welzijn en Binding	9
Kernconcepten	Welzijn en Binding	19
Project	Studentenwelzijns- monitor (SWM)	25
Project	Participatie-dashboard	31
Project	'Students as Partners'. De SaP-radar	39
Project	Inclusieve Studentsucces Centra	47
Project	De SSC-studentbuddies	53
Project	Students4Students peercoaching	59
Project	Stagediscriminatie	67
Aanbevelingen	Studentenwelzijn versterken door participatie	75

VOORWOORD

In een wereld waar onderwijs continu evolueert blijft één aspect onveranderlijk centraal staan: het welzijn van onze studenten. Bij Inholland erkennen we het belang van niet alleen academische, maar ook persoonlijke ontwikkeling. Dit magazine, gevuld door leden van het Inholland Consortium NPO, belicht het essentiële thema van studentenwelzijn en binding.

Door de lens van actuele projecten zoals de Studentenwelzijnsmonitor en de SaP-radar (voor de inzet van Students as Partners) tot initiatieven voor inclusieve Studentsucces Centra, biedt dit magazine een diepgaande kijk op hoe we het welzijn en de binding van onze studenten kunnen versterken. Het benadrukt het belang van een gemeenschap waarin elke student zich gewaardeerd, gehoord en ondersteund voelt.

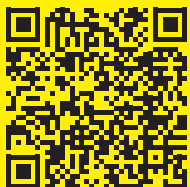
Dit magazine is een weerspiegeling van onze inzet om een omgeving te creëren waarin studenten niet alleen academisch maar ook persoonlijk kunnen groeien. Het is een getuigenis van onze gezamenlijke inspanningen om een hogeschool te zijn die werkelijk dichtbij en persoonlijk is, waar studentenwelzijn en binding hand in hand gaan met studiesucces.

Laat je inspireren door de verhalen, inzichten, en best practices binnen deze pagina's om zo onze gemeenschap verder te versterken. Samen bouwen we aan een toekomst waarin elke student zich optimaal kan ontwikkelen.

Marije Deutekom
lid College van Bestuur

A portrait of a middle-aged man with short brown hair and blue eyes, wearing a teal button-down shirt. He is standing with his arms crossed, leaning against a white pillar on the left. The background is a blurred outdoor setting with warm, golden light, suggesting a sunset or sunrise. In the bottom left corner, there is a yellow rectangular box containing text and a QR code.

Verdere
informatie
vind je op de
consortium-
website.

INLEIDING

In het landschap van het hoger onderwijs is het begrijpen van de relatie tussen studentenwelzijn, binding, betrokkenheid, actieve participatie en inclusie essentieel. De relaties waarborgen voor studenten niet alleen hun academische prestaties, maar ook een rijke en bevredigende onderwijservaring. In dit magazine belichten we projecten die inzicht geven in studentenwelzijn en binding. Op basis van onze onderzoeks- en ontwikkelingsprojecten beschrijven we initiatieven die binnen en buiten hogeschool Inholland kunnen inspireren: (onderwijs-) interventies, gesprekstools, en monitoringinstrumenten. We leggen uit hoe deze bijdragen tot welzijn en binding, en hoe studentparticipatie hierbij vormgegeven kan worden.

We geven eerst een overzicht van het consortium en de deelprojecten. Dan volgt een beknopt theoretisch kader waarin we alle constructen die centraal stonden binnen het NPO-consortium Welzijn & Binding, inclusief de relatie met studentsucces, beschrijven. Kern van het magazine is een inkijkje in de interventies en instrumenten die we binnen het consortium hebben (door) ontwikkeld, uitgevoerd en onderzocht met als doel het welzijn en binding te versterken van onze studenten. Voor elk deelproject licht een projectleider de doelstelling en de opbrengsten toe. Citaten uit interviews met betrokkenen geven nadere illustraties. We sluiten het magazine af met een reflectie, de rode lijn die loopt door de uitgevoerde projecten en onderzoeken, en praktische aanbevelingen om welzijn en binding van studenten in het hoger onderwijs, en specifiek binnen hogeschool Inholland, te versterken.

Veel leesplezier.

Rutger Kappe
lector

OVERZICHT

NPO consortium Welzijn en Binding

Met het Nationaal Programma Onderwijs heeft de overheid financiële middelen ter beschikking gesteld om de gevolgen van de coronapandemie op te vangen en te werken aan herstel. Het ging daarbij om het inhalen van studievertraging en de verbetering van de mentale gezondheid van studenten. Binnen onze hogeschool hebben we een domeinoverstijgend consortium van enkele lectoraten opgericht, met als doel het uitvoeren, ontwikkelen en onderzoeken van interventies die welzijn en binding kunnen bevorderen. Deze interventies kunnen hogeschool-breed ingezet worden en de studiebeleving van alle studenten beïnvloeden.

Marieke Slootman

Rutger Kappe

Factsheet studentenwelzijn 2023

Welzijn herstelt verder na de coronaperiode

De studentenwelzijnsmonitor (SWM) is een Inholland-brede digitale vragenlijst voor studenten, ontwikkeld door het lectoraat Studiesucces van Hogeschool Inholland. In deze infographic staan de eerste beschrijvende resultaten van de SWM 2023, vergeleken met eerdere meetmomenten.

Achtergrondgegevens (n = 1663)

vrouw (73%)
man (26%)
anders (1%)

jaar 1 (41%)
jaar 2 (22%)
jaar 3 (17%)
jaar 4 (15%)
jaar 5+ (6%)

AFL (6%)
BFL (16%)
CRB (14%)
GSW (28%)
ONI (19%)
TOI (11%)
AVAG (7%)

voltijd (82%)
deeltijd (12%)
dual (6%)

Veerkracht

Het vermogen om na een moeilijke periode weer terug te veren en te herstellen van stressvolle gebeurtenissen (1 = laag, 5 = hoog)

2018 2020 2021 2022 2023

Bevlogenheid

In hoeverre de student enthousiast is voor de studie, bruist van de energie en erin op kan gaan (1 = laag, 5 = hoog)

2018 2021 2022 2023

Algemene levenstevredenheid

1 = slechtst mogelijke leven, 10 = best mogelijke leven

0,4% 10

2,1% 9

14,0% 8

33,2% 7

29,6% 6

9,9% 5

6,4% 4

3,2% 3

1,0% 2

0,4% 1

**Florerend
50%**
(-4% t.o.v. 2022)

Studiestress

Het rapportcijfer voor de mate van stress ervaren door hun studie (1 = laag, 10 = hoog)

2018 2021 2022 2023

**Strijdend
40%**
(+5% t.o.v. 2022)

Stopintentie

Aandeel studenten dat heeft overwogen om met de opleiding te stoppen

2022 2023
30% → 29%

Studievertraging

Aandeel studenten dat aangeeft in het huidige studiejaar studievertraging te hebben opgelopen

2022 2023
41% → 35%

Thuisvoelen

Aandeel studenten dat zich thuis voelt bij de opleiding en zichzelf kan zijn

2022 2023
60% → 62%

Docentbetrokkenheid

Aandeel studenten dat aangeeft dat docenten vaak of altijd betrokken zijn bij studenten, open staan voor feedback en het veilig voelt om vragen te stellen

2022 2023
47% → 54%

Conclusie

We zien op de meeste vlakken een verder herstel in het welzijn, engagement en studiesucces van Inholland studenten. In het nieuwe dashboard kan je de resultaten van de SWM 2023 verder uitsplitsen op onder andere studiejaar, locatie en opleiding.

Dit NPO-consortium heeft zich gefocust op twee thema's uit het Nationaal Programma Onderwijs namelijk:

- 1 studentenwelzijn en sociale binding
- 2 stageproblematiek

Vanuit de NPO regiegroep van Inholland zijn financiële middelen ter beschikking gesteld aan het consortium.

Vanuit het consortium voerden we deelprojecten uit. De deelprojecten richten zich op het onderzoeken en (door-)ontwikkelen van initiatieven die tot doel hebben welzijn en binding van studenten te vergroten en inclusie te bevorderen door stage-discriminatie aan te pakken. Passend bij de strategie van onze hogeschool speelden studenten een belangrijke rol in de verschillende projecten. In de tabellen hieronder staan korte beschrijvingen van de deelprojecten en de opbrengsten.

De volgende lectoraten maken onderdeel uit van het consortium:

- **Lectoraat Studiesucces**
Domein ONI
Lector Rutger Kappe (coördinator)
- **Lectoraat Authentiek Leiderschap**
Domein CB
Lector Jürg Thölke
- **Lectoraat Diversiteitsvraagstukken**
Domein ONI
Lector Machteld de Jong
- **Lectoraat Empowerment & Professionalisering**
Domein GSW
Lector Lilian Linders
- **Lectoraat Jeugd en Samenleving**
Domein GSW
Lector Femke Kaulingfreks

Binnen het consortium hebben we gewerkt aan:

Onderzoek en kennisontwikkeling

De (door)ontwikkeling van instrumenten voor evaluatie en monitoring

De (door)ontwikkeling van interventies en tools

1	Studentenwelzijns-monitor (SWM)	De SWM is een digitale vragenlijst die jaarlijks wordt uitgezet onder alle studenten van Hogeschool Inholland en geeft een beeld van het studentenwelzijn op individueel, opleidings- en domeinniveau. In dit deelproject hebben we de SWM doorontwikkeld. Inmiddels kunnen gebruikers - zoals opleidingen, domeinen of locaties - middels een interactief 'Power BI dashboard' voor hen relevante resultaten bekijken. Studenten krijgen na invullen van de SWM individuele feedback, met doorverwijzingen naar het ondersteuningsaanbod. Indien wenselijk, kunnen zij daarmee zelf stappen nemen om hun welzijn te vergroten. Studenten waren betrokken tijdens de doorontwikkeling van de vragen(lijst) en actief betrokken bij de uitvoering als ambassadeurs op de verschillende locaties.
2	Studentparticipatie-dashboard	Studentparticipatie vergroten vraagt om sturing maar ook inzicht. Omdat inzicht in de mate van studentparticipatie binnen de hogeschool ontbrak wilden we een aantal indicatoren inclusief een dashboard ontwikkelen. Daarmee kunnen opleidingen zicht krijgen op de mate van studentparticipatie, zodat zij de effectiviteit van acties om participatie te stimuleren beter kunnen begrijpen en eventueel kunnen bijsturen. In dit deelproject hebben we in samenwerking met uitzendbureau ASA Campus een dashboard ontwikkeld dat inzicht geeft in de betaalde (extra-curriculaire) participatie van studenten - in absolute aantallen en relatieve vergelijkingen, per locatie en domein. Het dashboard vormt ook een manier om studentparticipatie onder de aandacht te brengen (en te houden).
3	Students as Partners: van consultatie tot partnerschap	Hoe kunnen we 'Students as Partners' inrichten in het onderwijs? Hoe kunnen betrokkenen (studenten en docenten/leercoaches en anderen) hier het gesprek over voeren? In dit deelproject hebben we aan de hand van workshops interactieve instrumenten ontwikkeld om een groepsdialoog te voeren over de meer en minder zichtbare aspecten van 'partnerschap'. Het SaP-radar Spel, de Mega Canvas en de Online tool katalyseren gesprekken over onderlinge relaties en groepsdynamieken, en sporen aan tot gezamenlijke initiatieven.
4	Naar inclusieve Studentsucces centra (SSC's)	De SSC's geven laagdrempelige ondersteuning en willen bijdragen aan community vorming. In dit deelproject hebben we samen met de SSCs vragen geformuleerd over hoe zij hun rol bij het geven van laagdrempelige ondersteuning en het bijdragen aan een inclusie gemeenschap van studenten verder kunnen versterken. Rondom deze vragen organiseerden we meerdere workshops.

Deelproject	Korte beschrijving
5 SSC studentbuddy's: van eenmalig helpen naar duurzame coaching	SSC-studentbuddy's begeleiden en coachen andere studenten (peercoaching), waarbij ze elkaar als gelijken beschouwen. Door samen te werken en ervaringen uit te wisselen, creëren ze een leeromgeving waarin ze van elkaars perspectieven en inzichten leren, wat bijdraagt aan hun persoonlijke en academische groei. In dit deelproject hebben we aan de hand van interviews de behoeften, ervaringen en opbrengsten voor SSC-studentbuddy's en gecoachte peers verkend, en onderzocht waardoor er relatief weinig coachingsaanvragen aanvragen zijn. We hebben aanbevelingen geformuleerd om de bekendheid te vergroten en de peercoaching bij het SSC beter tot z'n recht te laten komen.
6 Student peercoaching Students4Students (S4S)	Bij het peercoachingsprogramma S4S worden groepjes eerstejaarsstudenten gecoacht door ouderejaarsstudenten van dezelfde opleiding. In dit actieonderzoek hebben we (a) onderzocht hoe S4S bijdraagt tot veerkracht en binding, en daarmee tot studentenwelzijn. Daarbij hebben we (b) trainingen voor de coaches verzorgd en de Veerkrachtpraatplaat als coachingsinstrument getest. We hebben aanbevelingen ontwikkeld voor het opzetten en verankeren van een inclusief studentpeercoachingsprogramma (Social Work Amsterdam en Business Innovation Diemen).
7 Stagediscriminatie	Stagediscriminatie komt helaas regelmatig voor, ook bij studenten bij Inholland. In dit deelproject hebben we aan de hand van individuele gesprekken en focusgroepen met studenten en docenten ervaringen met stage-discriminatie bespreekbaar gemaakt en opgetekend (bij Social Work, Business Studies, Business Innovation en HBO Rechten). Deze verhalen laten invoelen wat de impact is van stage-discriminatie én van handelingsverlegenheid binnen de opleiding op studenten. Op basis hiervan hebben we aanbevelingen voor interventies ontwikkeld, en ontwerpen we een voorlichtingsprogramma voor stagedocenten.

Deelproject / Lectoraat		Producten		Pag.
1	Studentenwelzijns-monitor (SWM) Studiesucces	 	Doorontwikkelde vragenlijst Geïndividualiseerd advies voor studenten Interactief 'Power BI dashboard' Meer kennis over studentenwelzijn Wetenschappelijke en professionele publicaties	25
2	Studentparticipatiedashboard Studiesucces		Studentparticipatiedashboard Meer kennis over participatie	31
3	Students as Partners: van consultatie tot partnerschap Authentiek Leiderschap	 	SaP radar Spel (Engelstalig) SaP radar Mega Canvas SaP radar Online Meer bewustzijn over SAP en inclusie in het onderwijs en SAP-gesprekken	39
4	Naar inclusieve Studentsucces centra (SSC's) Empowerment & professionalisering	 	Rapport met aanbevelingen Meer bewustzijn bij SSC over impact & community vorming Ontwikkelde acties ter verbetering van communityvorming bij SSC's	47
5	SSC studentbuddies: van eenmalig helpen naar duurzame coaching Studiesucces	 	Rapport met aanbevelingen Meer bewustzijn bij SSC over werking en impact buddieproject	53
6	Student peercoaching Students4Students (S4S) Jeugd en Samenleving & Diversiteitsvraagstukken	 	Rapport met Factsheet & aanbevelingen S4S DIY pakket (trainingen) Doorontwikkelde Veerkrachtpraatplaat Verbeterd S4S programma & meer bewustzijn bij de opleidingen over de waarde	59
7	Stagediscriminatie Diversiteitsvraagstukken		Rapport met Factsheet & aanbevelingen Programma voor stagedocenten over effectieve stagevoorlichting (in ontwikkeling) Meer bewustzijn bij opleidingen over stagediscriminatie	67

Professionaliserings-activiteiten

Naast de opgedane kennis, ontwikkelde instrumenten en aangescherpte interventies heeft het consortium docenten, professionals en studenten binnen Inholland direct bereikt via talloze georganiseerde activiteiten en bijeenkomsten.

Professionaliseringsactiviteiten

1

In gesprekken en focusgroepen met stagedocenten (twee per opleiding) en studenten (vijf per opleiding) is het onderwerp stagediscriminatie bij vier Inholland opleidingen bespreekbaar gemaakt (Social Work, Business Studies, Business Innovation en HBO Rechten).

2

15 studentcoaches van Students4Students zijn getraind in coachingsvaardigheden en het gebruik van de Veerkrachtpraatplaat bij Social Work Amsterdam en Business Innovation Diemen.

3

Naar aanleiding van bevindingen van het onderzoek zijn verschillende stakeholders bij de opleiding Social Work (waaronder de teamleider, leercoaches, S4S coördinatoren en studentcoaches) in een workshop in gesprek gegaan over de organisatie van de voortzetting van Students4Students en de aansluiting op het overige ondersteuningsaanbod; een gesprek dat momenteel wordt voortgezet.

4

Bijgedragen aan bewustwording over Students as Partners (SaP), inclusieve dialogen, en partnerschapsrelaties bij twee opleidingen (Tourism & Management Rotterdam en Diemen, Creative Business Rotterdam), zes labs (UTLab Amsterdam, UTLab Rotterdam, IMILab Haarlem, SluisLab, Sustainable Media Lab Den Haag, CityLab Haarlem), en een BIP (Blended Intensive Programme) in Haarlem met twee internationale partners. In totaal hebben 50 studenten, 19 leercoaches en 5 anderen deelgenomen aan (in totaal) 16 SaP radar workshops. 20 studenten en 4 coaches hebben deelgenomen aan de BIP.

5

Het advies om de studentbuddy's te trainen in communitybuilding heeft geleid tot een serie workshops, gebaseerd op de principes van co-creatie en Art of Hosting. Deze workshops bij de SSCs op alle locaties hebben bijgedragen aan communityvorming onder coördinatoren en studentbuddy's, en aan versterking van de vaardigheden van studentbuddy's. 20 Studentbuddy's en 5 SSC-coördinatoren hebben (gezamenlijk) meer inzicht gekregen in het ontwikkelen van een inclusieve community. Zij hebben ervaring opgedaan met community-gedreven, co-creatieve werkvormen, zoals de 1-2-4-all, waarderend interview, posterpresentatie en Pro Action Café, die studentbuddies ook zelf naderhand zijn gaan toepassen in het aanbod van hun SSC.

6

Bij verschillende opleidingen is de bewustwording vergroot over studentenwelzijn, en is het gesprek aangezwengeld. Onder andere bij Informatica en de GSW-opleidingen zijn de resultaten van de Studentenwelzijnsmonitor gepresenteerd en zijn gesprekken gevoerd met onderwijsteams hoe studentenwelzijn bevorderd kan worden.

7

Een presentatie tijdens een overleg met alle SSC-coördinatoren heeft bijgedragen aan de bewustwording van de voordelen van peercoaching en aan ideeën hoe het SSC peercoaching beter kan inregelen.

Leergemeenschaps- bijeenkomsten

In de verschillende symposia die binnen het consortiumprogramma zijn georganiseerd onder de naam 'leergemeenschapsbijeenkomsten' hebben geïnteresseerde docenten, andere professionals en studenten, binnen Inholland, met elkaar en met ons een dialoog gevoerd. De bijeenkomsten hadden als doel kennis en interventies verder te ontwikkelen, kennis te verspreiden, en bij te dragen aan professionalisering.

Leergemeenschapsbijeenkomsten

1

In de verschillende symposia die binnen het consortiumprogramma zijn georganiseerd onder de naam 'leergemeenschapsbijeenkomsten' hebben geïnteresseerde docenten, andere professionals en studenten, binnen Inholland, met elkaar en met ons een dialoog gevoerd. De bijeenkomsten hadden als doel kennis en interventies verder te ontwikkelen, kennis te verspreiden, en bij te dragen aan professionalisering.

2

Op 31 mei 2022 vond de tweede leergemeenschapsbijeenkomst 'Veerkracht als strategie' plaats. Ruim 150 medewerkers van Inholland hadden zich aangemeld. Naar aanleiding van onderzoek over de veerkrachtige generatie gingen lectoren Femke Kaulingfreks en Rutger Kappe en student Creative Business Lesley Schiltman met elkaar in gesprek. Daarna gingen de aanwezigen in twee subgroepen met elkaar in gesprek over de inzet van de ontwikkelde Veerkrachttool (praatplaat) en de resultaten van de Studentenwelzijnsmonitor. Bekijk [hier](#) de opname van de bijeenkomst.

3

Tijdens het symposium over Partnerschap - georganiseerd in samenwerking met het domein Creative Business in het De La Mar theater in Amsterdam - gingen op dinsdag 22 november 2022 ruim 50 studenten en eenzelfde aantal collega's met elkaar in gesprek. Na een online keynote van Mick Healey, emeritus hoogleraar aan de universiteit van Gloucestershire, gingen zij aan verschillende tafels dieper in op studentpartnerschap in de praktijk aan de hand van verschillende consortiumthema's (SSC, SaP-radar, diversiteit, participatie ladder). Bekijk [hier](#) de opname, inclusief de keynote van Mick Healey.

4

Op 17 mei 2023 proefden studenten en medewerkers in levende lijve aan het concept SaP, tijdens de 'Students as Partners-kermis' in Rotterdam dat geheel door studenten was georganiseerd. Het startte met een kennismakingsspel ontwikkeld door derde jaarsstudenten van de Minor Event Experiences, Creative Business. Daarop volgde een presentatie over SaP vanuit verschillende lectoraten. Tijdens spellen (zoals stokvangen, sjoelen en blikgooien) en de borrel konden de deelnemers in gemengde groepjes hun kennis over SaP delen en ervaringen uitwisselen. Lees [hier](#) een kort verslag van de SaP-Kermis.

5

Nadat de geplande bijeenkomst van november 2023 vanwege noodweer was uitgesteld, presenteerden op 11 januari 2024 alle deelprojecten zich aan Inholland collega's aan de hand van posters, tijdens een event dat georganiseerd werd in samenwerking met het Community of Practice Diversiteit in Den Haag. In workshops maakten de 40 aanwezigen kennis met het empathie-kompas - ontwikkeld door Wina Smeenk - dat kan worden ingezet bij studentparticipatie, en ontwierpen zij onderwijsinnovaties die kunnen bijdragen aan een inclusief curriculum. Lees [hier](#) een interview met een van de aanwezigen.

KERNCONCEPTEN

Welzijn en Binding

In dit theoretische overzicht worden de kernthema's uiteengezet die centraal stonden binnen het NPO-consortium Welzijn & Binding, inclusief de verbinding van deze thema's met studie- en studentsucces. Dit overzicht biedt tevens een literatuurbeschouwing waarin per thema verschillende interventies worden belicht die onderwijsinstellingen kunnen toepassen ter bevordering van studentenwelzijn en binding. Het theoretisch kader sluit af met een samenvattende synthese en een uiteenzetting van het conceptuele raamwerk dat door het consortium is gehanteerd voor de implementatie van interventies en strategieën gedurende de periode 2022-2023.

Rutger Kappe

Studentenwelzijn

Het concept van studentenwelzijn omvat de algehele fysieke, mentale en emotionele gezondheid van studenten. De door het lectoraat studiesucces ontwikkelde definitie luidt: *Duurzame positieve psychische staat, gekenmerkt door **energie, veerkracht, tevredenheid** met zichzelf, relaties, ervaringen tijdens studeren, **afwezigheid van langdurige psychische klachten** als gevolg van stress, angst, depressie, burn-out, of verslaving.*

In de literatuur wordt welzijn vaak beschouwd als een continuüm, dat loopt van gelukt en positieve emoties via kortdurende gevoelens van stress en/of somberheid naar aanhoudende en sterkere gevoelens van spanning of somberheid, die iemand dusdanig uit balans brengen dat functioneren lastig(er) wordt. Het ervaren van minder positieve gevoelens bijvoorbeeld stress hoeft voor iemand overigens geen probleem te zijn. Echter negatieve gevoelens die langer aanhouden of sterker

worden, kunnen wel tot knelpunten leiden bij studenten. Een andere benadering om naar welzijn te kijken is in 2018 door het lectoraat Studiesucces gepresenteerd. In hun benadering worden ook inzichten uit de positieve psychologie geïntegreerd. De basis van het welzijnsmodel is ontleend aan het Job-demands-resource model (Demerouti et al., 2001). Het model gaat ervan uit dat er stressoren zijn maar ook energiegelvers en dat instellingen niet alleen curatief kunnen inzetten bij welzijnsproblematiek maar ook pro-actief kunnen inzetten om de energiekant van het model.

Universiteiten en hogescholen kunnen ondersteuning aanbieden gericht op het herstellen van mentale gezondheid, zoals counseling of de inzet van studentpsychologen. Daarnaast kunnen zij ook investeren op preventie en het voorkomen van klachten bijvoorbeeld door het versterken van de mentale veerkracht van studenten. Workshops of integratie van veerkracht, stressmanagement, en omgaan met eenzaamheid in het curriculum zijn daarvoor

geschikt. Ook op het niveau van het instituut zijn er mogelijkheden door het creëren van een inclusieve en ondersteunende omgeving (Stallman, 2010).

Het welzijn van studenten is een kritieke factor voor academisch succes. Studenten met een hoog welzijnsniveau kunnen stress beter hanteren, zijn veerkrachtiger tegen academische uitdagingen en vertonen hogere niveaus van motivatie (Zie o.a. Demerouti et al., 2001; Schneider & Preckel, 2017; Stallman, 2010; Zepke et al., 2006). Een positieve staat van welzijn helpt studenten om zich volledig te concentreren op hun studie, wat leidt tot betere academische resultaten.

Binding en betrokkenheid bij de instelling

Binding verwijst naar de mate waarin studenten zich verbonden voelen met hun onderwijsinstelling en hun opleiding. De mate van binding is vaak een indicator van hoe waarschijnlijk het is dat studenten hun studie zullen voortzetten en succesvol afronden. Astin (1985) en Tinto (1993) maken daarbij onderscheid tussen sociale en academisch binding. Sociale binding refereert aan de mate waarin de student onderdeel uitmaakt van het sociale netwerk in de school, waar academische binding verwijst naar het formele en informele contact met docenten en de staf. Tinto (1993) benadrukt het belang van sociale binding als een sleutelfactor voor het tegengaan van uitval onder zie ook o.a. Astin, 1984; Pascarella & Terenzini, 1991).

Uit het onderzoek van Severiens (2011) blijkt dat thuis voelen op de opleiding, met name bij een grootschalige leeromgeving, een rol speelt in het behalen van studiesucces. Op het moment dat studenten zich thuis voelen op de opleiding, zetten ze zich meer in voor hun studie. In de Nederlandse academische context is het model van Tinto getoetst. Prins (1997) toont aan dat binding leidt tot hogere studievoortgang en minder uitval

(zie ook Kappe, 2022). Sociale binding leidt daarbij tot minder uitval, maar niet zoals academische binding tot meer studievoortgang. Prins (1997) stelt verder dat sociale binding voorafgaat aan academische binding, met andere woorden: het bevorderen van sociale binding leidt tot meer academische binding.

Onderzoek laat dus zien dat binding en studentbetrokkenheid verband houdt met betere academische prestaties en hogere retentiepercentages. Bovendien is aangetoond dat studentenparticipatie, vooral in buitenschoolse activiteiten en evenementen op de campus, de algehele ervaring op de universiteit verbetert en bijdraagt aan een gevoel van gemeenschap en saamhorigheid. Voor studiesucces is interpersoonlijk contact, samenwerking en vorming van een sociaal en academisch netwerk tussen de student en medestudenten, docenten en staf dus essentieel. Een sterke binding met de instelling kan worden bereikt door mentoringprogramma's, het stimuleren van deelname aan evenementen, actief organiseren van activiteiten, en het creëren van een ondersteunende, veilige, inclusieve campuscultuur en community gevoel. Dit is waarom de projecten vanuit het NPO consortium zich hier grotendeels op richten.

Actieve participatie en Students as Partners

Actieve participatie is een van vier basisbehoeften van studenten (Kappe, 2017). Actieve participatie gaat over aanwezigheid en een actieve houding in de klas maar ook verder dan dat; het omvat de actieve betrokkenheid van studenten in zowel sociale als inhoudelijke/academische extra curriculaire activiteiten. Door deelname aan activiteiten maar ook projecten, promotiewerk, opleidings- of examencommissies, of als buddy of mentor van jongeren jaar studenten, krijgen studenten de kans om praktische ervaring op te doen en competenties en theorieën toe te passen. Kuh (2009) benadrukt het belang van deze

ervaringen voor het ontwikkelen van een dieper begrip van cursusmateriaal en het bevorderen van een levenslange passie voor leren.

Het principe van actieve participatie is eenvoudig; des te meer de student betrokken is bij zijn studie des te groter de kans dat hij actief is, bij de les (aanwezig) is en goede studieprestaties behaalt, niet uitvalt en de opleiding afmaakt. Het gaat daarbij om de kwantiteit en kwaliteit van de tijd en energie die studenten investeren in binnen- en buitenschools leren (Kuh et al., 2006; Pascarella & Terenzini, 1991, 2005). Astin (1984, p.134) definieert betrokkenheid als: "The amount of physical and psychological energy that the student devotes to the academic experience." Volgens zijn theorie begeeft betrokkenheid zich op een continuüm en investeren studenten verschillende niveaus van energie in de studie(ervaring). Astin maakt daarbij onderscheid tussen de kwantiteit en kwaliteit van de betrokkenheid. Daarnaast veronderstelt hij een direct verband tussen leerprestaties en betrokkenheid en zijn er volgens hem diverse beleidsmaatregelen en aanpakken die betrokkenheid kunnen versterken en daarmee de studieprestaties.

Participatie door studenten in de klas kan versterkt worden door didactische ingrepen van docenten, maar ook op opleidings- en instellingsniveau zijn er maatregelen mogelijk. Denk aan het stimuleren van student-assistenten en adviseurs, studenten betrekken in commissies, studenten inzetten voor pr-activiteiten, maar ook als peer coaches of mentoren. Ook kan zij studenten stimuleren deel te nemen aan evenementen en een cultuur creëren waarbij deelname aan, en actieve inzet binnen, de hogeschool vanzelfsprekend is. Deze principes komen terug in de projecten die wij vanuit het consortium hebben uitgevoerd.

Tevens is er een benadering bekend als 'Students as Partners' (SaP). Een van de projecten in het consortium gaat hierover.

SaP is een onderwijsbenadering die studenten betreft als actieve deelnemers in hun leerproces, samenwerkend met docenten (Healey, 2019). Deze aanpak bevordert dieper begrip, betrokkenheid en motivatie, wat leidt tot betere studieprestaties en succes. Het stelt studenten in staat mede vorm te geven aan hun onderwijs, waardoor programma's relevanter en interessanter worden. Dit verhoogt niet alleen de tevredenheid en vermindert uitval, maar ontwikkelt ook essentiële vaardigheden zoals leiderschap en teamwork. Kortom, 'Students as Partners' verrijkt het leerproces en bereidt studenten voor op toekomstig academisch en professioneel succes.

Voor studiesucces en een rijke studie-ervaring is actieve participatie, dus een actieve studiehouding in en buiten de klas een essentiële bouwsteen. De filosofie van SaP is zeer geschikt om studenten een stem te geven en kan bijdragen aan een fundamentele verandering in de werkrelatie tussen docenten en studenten en daarmee bijdragen aan een verrijkte studentbeleving.

Inclusie

Naast academische betrokkenheid en actieve participatie is het creëren van een inclusieve en ondersteunende campus-cultuur essentieel voor het bevorderen van het welzijn van studenten en studiesucces (Meeuwisse, Severiens, & Born, 2010). Een gevoel van erbij horen en acceptatie is cruciaal voor de mentale en emotionele gezondheid van studenten. Als studenten zich gewaardeerd en opgenomen voelen, is de kans groter dat ze sterke sociale banden aangaan, hulp zoeken als dat nodig is en uiteindelijk gedijen op de instelling.

In een inclusieve leeromgeving voelen alle studenten zich dus gewaardeerd, gerespecteerd en onderdeel van de gemeenschap. Inclusie gaat over het erkennen en waarderen van diversiteit in alle vormen. Een inclusieve campuscultuur bevordert een gevoel van veiligheid en acceptatie,

wat essentieel is voor het emotionele en mentale welzijn van studenten. Cox en Blake (1991) beschrijven hoe het beheer van culturele diversiteit in het hoger onderwijs kan leiden tot betere besluitvorming, meer creativiteit en verbeterde probleem-oplossende vaardigheden.

Hoger onderwijsinstellingen kunnen op verschillende manieren bijdragen aan een inclusiever studieklimaat. Dit vereist een combinatie van beleidsmaatregelen, interventies en voortdurende inspanningen om een omgeving te creëren waarin alle studenten zich welkom, gerespecteerd en ondersteund voelen. Denk aan beleidsontwikkeling, trainingen van personeel, curriculumontwikkeling, toegankelijke faciliteiten en studentvertegenwoordiging en -participatie, maar ook community activiteiten en actieve bestrijding van discriminatie en pestgedrag. Door de gelijke maatregelen en interventies kunnen hoger onderwijsinstellingen een krachtige bijdrage leveren aan het creëren van een inclusiever studieklimaat, wat essentieel is voor het welzijn en succes van alle studenten. Dit is waarom een deel van de projecten vanuit ons consortium hierop zijn gericht.

Interactie tussen de factoren en relatie met student- en studiesucces

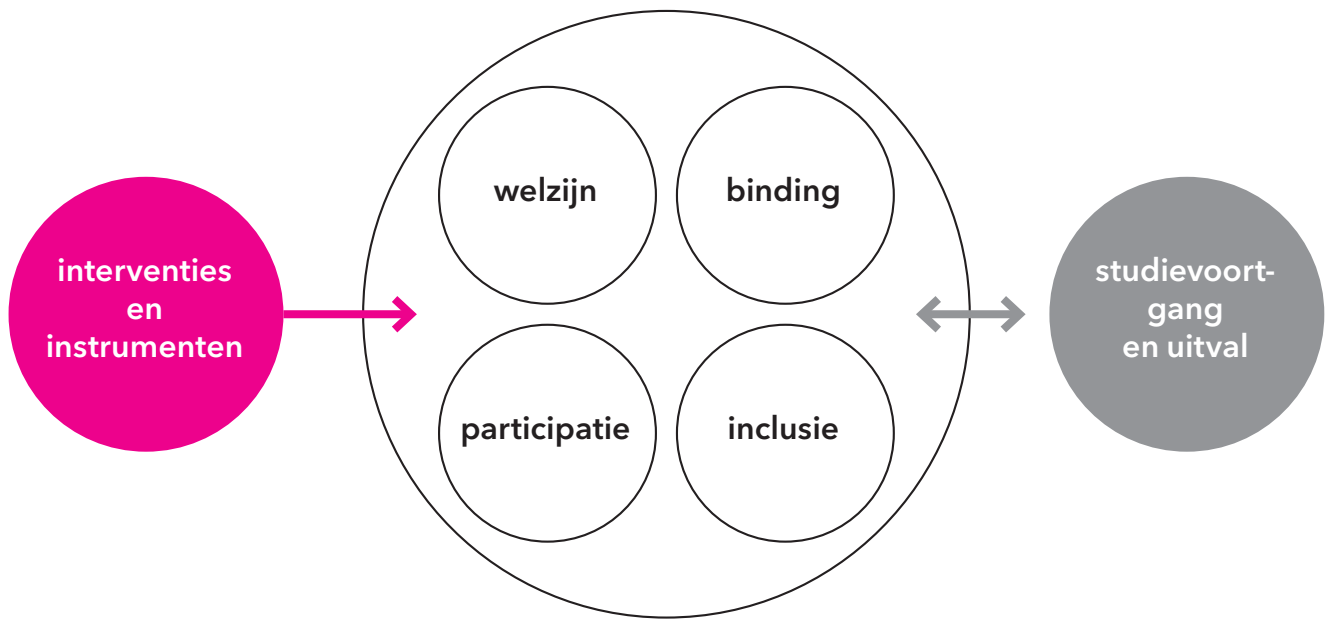
De interactie tussen welzijn, binding, betrokkenheid, actieve participatie en inclusie creëert een dynamische leeromgeving die essentieel is voor het academisch succes van studenten. Wanneer deze elementen samenwerken, ontstaat er een omgeving waar studenten gestimuleerd worden om hun volledige potentieel te bereiken. Dit wordt ondersteund door onderzoek dat aantoonde dat een holistische benadering van studentenontwikkeling – waarbij zowel academische als niet-academische aspecten worden erkend – leidt tot hogere niveaus van studententevredenheid en betere academische prestaties (Kuh et al., 2006).

Inzicht in de verbanden tussen welzijn, betrokkenheid, participatie en inclusie van studenten is cruciaal voor instellingen voor hoger onderwijs om omgevingen te creëren die bevorderlijk zijn voor het succes van studenten. Praktijkgericht onderzoek kan bijdragen aan het ontdekken van deze verbanden en het ontwikkelen van strategieën. In ons consortium hebben we dit gedaan door steeds met elkaar te reflecteren op de relaties tussen de verschillende projecten.

Vanuit het landelijk kader Studentenwelzijn (2023) wordt geadviseerd om deze aspecten geïntegreerd te benaderen. Hogescholen en universiteiten moeten strategieën en aanpakken ontwikkelen die gericht zijn op het verbeteren van studentenwelzijn, het versterken van de binding met de instelling, het stimuleren van actieve participatie en het creëren van een inclusieve campuscultuur. Dit kan onder meer door het aanbieden van workshops en seminars (bv. over veerkracht, wendbaarheid, timemanagement) bijvoorbeeld via onze Studentsucces Centra, het opzetten en uitvoeren van peercoachings en peermentoringprogramma's, het bevorderen van interactieve en collaboratieve leerervaringen en community gevoel, en het implementeren van beleid dat diversiteit en inclusie ondersteunt (en discriminatie tegengaat).

Uit eerder onderzoek weten we dus dat welzijn, binding, participatie en stagediscriminatie invloed kunnen hebben op de studievoortgang en studie-uitval van studenten. Hoe beter studenten zich voelen, hoe meer binding zij ervaren met elkaar en met de opleiding, hoe meer zij participeren in de hogeschool en hoe minder discriminatie zij ervaren bijvoorbeeld bij het vinden van een stage, hoe meer kans op studievoortgang en minder kans op uitval. Vanwege deze bekende verbanden zijn er projecten binnen het NPO-consortium Welzijn & Binding ontwikkeld, uitgevoerd en onderzocht gericht op het versterken van studentenwelzijn, binding en participatie, en het verminderen van stagediscriminatie.

In onderstaande figuur vatten we ons conceptueel kader samen.

Figuur 1: Conceptuele focus van het consortium

Kortom, De relatie tussen welzijn, binding, betrokkenheid, actieve participatie en inclusie in het hoger onderwijs is wellicht complex maar fundamenteel voor het bevorderen van een succesvolle leerervaring voor studenten. Door aandacht te besteden aan deze elementen kunnen instellingen een omgeving creëren die niet alleen academisch succes bevordert, maar ook persoonlijke groei en ontwikkeling ondersteunt. Het is deze holistische benadering die de basis vormt voor het creëren van een levendige, ondersteunende en inclusieve leergemeenschap.

PROJECT

Studenten- welzijnsmonitor (SWM)

Duurzaam inzicht in studenten-
welzijn binnen Inholland met
een doorontwikkelde SWM

Rutger Kappe

Lisa Klinkenberg

**"Ik vul de SWM in omdat ik
het belangrijk vind dat de
hogeschool rekening houdt
met de behoeften van de
studenten."**

Student Business, IT & Management
locatie Alkmaar

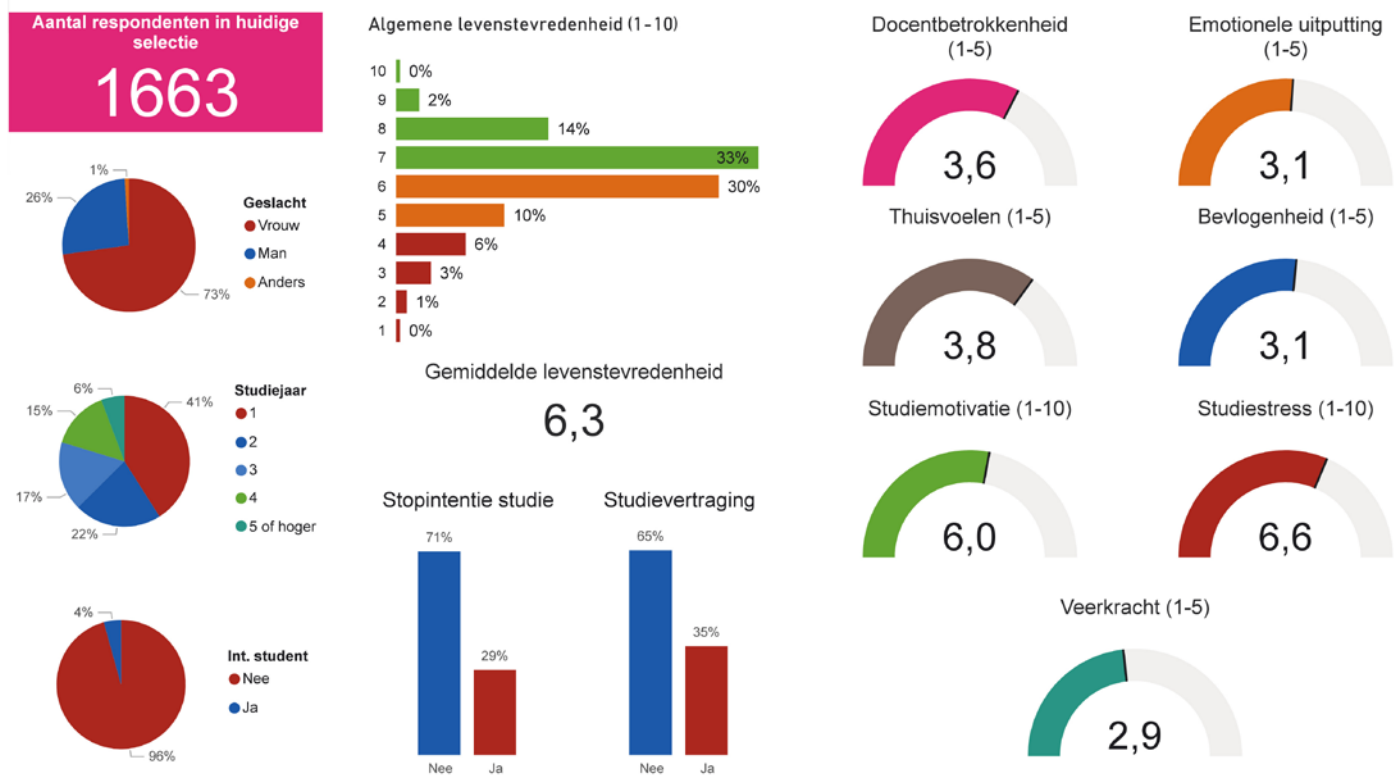
Studentenwelzijn staat al jaren onder druk. De coronapandemie zette dit onderwerp in de schijnwerpers, maar veel studenten kampten ook voor die tijd al met zorgen, stress en somberheid. Studentenwelzijn hangt onder andere samen met studievertraging en -uitval. Het is daarom niet alleen in het belang van de student, maar ook van de hogeschool, dat onze studenten goed in hun vel zitten en hogescholen een vindbaar en adequaat ondersteuningsaanbod bieden.

Wat is de aanleiding en het doel van de Studentenwelzijnsmonitor (SWM)?

Ieder jaar vragen we alle Inholland-studenten om de Studentenwelzijnsmonitor (SWM) in te vullen. Dit is een jaarlijkse, digitale vragenlijst. Het lectoraat Studiesucces begon in 2018 met het in kaart brengen van het studentenwelzijn en in 2021 is de SWM in het leven geroepen, waarmee we het studentenwelzijn structureel en duurzaam monitoren.

Door het jarenlang in kaart brengen van het studentenwelzijn, is het mogelijk om de ontwikkelingen over de tijd te bestuderen. Een belangrijke vraag die we daarbij stellen is: of het studentenwelzijn weer hersteld is na de coronaperiode. We zien sinds 2022 onder andere een lichte afname van depressieve gevoelens en studiestress.

Ook geven steeds meer studenten aan dat docenten betrokken zijn. Dit laatste hangt ook samen met het studentenwelzijn en studiemotivatie. Maar er is wel enige voorzichtigheid geboden: we zien nog geen verbetering in veerkracht, en de algehele levenstevredenheid van de studenten ligt gemiddeld iets lager dan vorig jaar. Daarnaast wil een herstel niet zeggen dat het studentenwelzijn nu 'goed' is. Ook voor de coronaperiode waren de zorgen om het studentenwelzijn groot, dus die vinger aan de pols blijft noodzakelijk. Een andere belangrijke vraag is of studenten het hulpaanbod weten te vinden en indien zij er gebruik van hebben gemaakt hoe zij dat ervaren hebben.

Wat heeft de doorontwikkeling van de SWM opgeleverd?

We hebben de NPO-middelen ingezet om de SWM door te ontwikkelen en beter aan te laten sluiten op de behoeften binnen de hogeschool. Voor een breed gedragen onderzoek is het belangrijk dat de SWM meer is dan een vragenlijst waarmee wij data verzamelen. Zo hebben we gewerkt aan het verbeteren van de rapportages voor collega's en krijgen studenten gepersonaliseerde resultaten na het invullen van de SWM. Vervolgens nemen we de feedback die we ophalen mee bij de doorontwikkelingen voor het daaropvolgende jaar.

Ook is er een interactief 'Power BI dashboard' ontwikkeld met de resultaten van de SWM 2023. We begonnen met een zeer uitgebreide generieke rapportage en in 2022 ontwikkelden we rapportages op domein- en opleidingsniveau. Maar al snel kwamen er aanvullende verzoeken,

bijvoorbeeld op locatieniveau of voor een specifieke doelgroep studenten. Het kost veel tijd om aan al die verzoeken te voldoen. Met het Power BI dashboard kan de collega met een klik op de knop zelf de gewenste resultaten bekijken. We breiden het dashboard doorlopend uit met nieuwe tabbladen.

Uiteraard wordt er met de data van de SWM ook uitgebreider onderzoek gedaan. Er zijn meerdere studenten die de data gebruiken voor hun afstudeerproject. Daarnaast presenteren we de resultaten op congressen en zijn ze gepubliceerd in tijdschriften. Zo heeft een onderzoek naar studenttypes geleid tot het boekje "(Her)ken je student!", een wetenschappelijke publicatie en een keynote tijdens de Inholland jaaropening van 2023-2024.

Hoe draagt de SWM bij aan welzijn en binding?

Ons belangrijkste doel tijdens de doorontwikkeling van de SWM, is dat de student centraal staat. Zo is er bij de doorontwikkeling rekening gehouden met de lengte van de vragenlijst. De belangrijkste vragen stellen we eerst (onderdeel A) en studenten kunnen vervolgens aanvullende vragen invullen als ze dat willen (onderdeel B). Bovendien wordt de SWM getest en gepromoot door onze studentambassadeurs, ze kunnen meedenken en input leveren. Zo wordt de SWM ook een beetje van henzelf. We hebben samen met studenten op verschillende Inholland-locaties flyers verspreid en zijn langs klassen gegaan. Het was ook

gezellig om gezamenlijk andere studenten te vragen om de SWM in te vullen, en elkaar zo beter te leren kennen. Dit draagt bij aan een stukje binding.

We willen dat de SWM echt bijdraagt aan het studentenwelzijn. Het gaat niet alleen om het ophalen van informatie. Op basis van de ingevulde vragenlijst krijgen individuele studenten ook handvatten terug om aan het eigen welzijn te werken. Daarnaast denken we op basis van de resultaten actief met opleidingen mee over het opzetten van interventies om het studentenwelzijn te verbeteren.

contact & informatie

Rutger Kappe

rutger.kappe@inholland.nl

Lisa Klinkenberg

lisa.klinkenberg@inholland.nl

infographics

E. Klinkenberg & R. Kappe (2022)

Factsheet studentenwelzijn 2022

<https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/factsheet-studentenwelzijn-2022/>

E. Klinkenberg & R. Kappe (2023)

Factsheet studentenwelzijn 2023

<https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/factsheet-studentenwelzijn-2023/>

wetenschappelijke publicaties

Klinkenberg, E. F., Versteeg, M., & Kappe, R. F. (2023). Engagement and emotional exhaustion among higher education students; a mixed-methods study of four student profiles. *Studies in Higher Education*, 1-15. <https://doi.org/10.1080/03075079.2023.2281533>

Versteeg, M., Kappe, R. F., & Knuiman, C. (2022). Predicting student engagement: the role of academic belonging, social integration, and resilience during COVID-19 emergency remote teaching. *Frontiers in Public Health*, 10, 849594. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.849594>

Versteeg, M., & Kappe, R. (2021).

Resilience and higher education support as protective factors for student academic stress and depression during Covid-19 in the Netherlands. *Frontiers in Public Health*, 9, 737223.

<https://doi.org/10.3389/fpubh.2021.737223>

praktijkgerichte publicaties

E. Klinkenberg, M. Versteeg, N.

Seldenthuis & R. Kappe (2024)

Know your students! Four student profiles and how students matching those profiles become engaged and emotionally energised. <https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/know-your-students>

E. Klinkenberg, M. Versteeg, N.

Seldenthuis & R. Kappe (2023) (Her)ken je student! Vier studenttypes en hoe ze bevoegen en emotioneel opgeladen worden.

<https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/her-ken-je-student>

E. Klinkenberg & R. Kappe (2023)

Feedback op het studentenwelzijn? Een evaluatie van de feedbackrapportage in de Inholland studentenwelzijnsmonitor 2022.

<https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/feedback-op-het-studentenwelzijn>

M. Versteeg & R. Kappe (2021).

Studentenwelzijnsmonitor (SWM); uitwerking Inholland resultaten.

<https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/studenten-welzijn-monitor-swm>

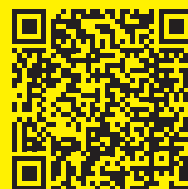
Gubbels, N. & Kappe, F.R. (2019).

Studentenwelzijn 2017-2018.

Resultaten kwantitatief en kwalitatief onderzoek naar het welzijn van studenten van Hogeschool Inholland.

Lectoraat Studiesucces, Hogeschool Inholland: Haarlem. <https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/studentenwelzijn-2017-2018/>

Lees hier
meer over de
Studenten-
welzijnsmonitor

“

Het was erg leuk om als student-ambassadeur de Studentenwelzijnsmonitor onder de aandacht te brengen. We hebben op de gang leerlingen aangesproken en erover in de klas gepresenteerd. Hiervoor vond ik het eng om presentaties te geven, maar ik ben nu veel opener geworden. Ik ben graag betrokken en doe vaker dingen op school, bijvoorbeeld bij het organiseren van voorlichtingsdagen. En natuurlijk heb ik de SWM ook zelf ingevuld.

”

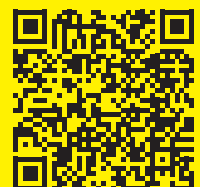
Het is heel belangrijk dat Inholland weet hoe het ervoor staat met de studenten. Ik merk: op school wordt er veel van je verwacht en je bouwt eigenlijk geen band op met docenten. En ook voel ik nauwelijks binding met mijn klas. Dat er gepeild wordt hoe het echt met je gaat - dat is grotendeels afwezig. Dat maakt de SWM heel belangrijk, ook de tips aan het eind over waar je terecht kan voor hulp - want dat is voor veel studenten niet zo duidelijk.

Nog een tip: het zou goed zijn als studenten beter weten wat er uit de SWM komt, en wat er met de uitkomsten wordt gedaan.

Julia Vroegindeweyj
student-ambassadeur van
de Studentwelzijnsmonitor
(student HBO Rechten)

Lees hier een
uitgebreidere
versie van
het interview

PROJECT

Participatie- dashboard

Met inzicht in studentparticipatie
naar verhoogd studentenwelzijn
en betere studieprestaties.

De ontwikkeling van het
Participatie-dashboard

Christiaan Oostdijk

Rutger Kappe

**“Door mijzelf uit te dagen
door mij naast mijn
opleiding in te zetten
voor Inholland, voel ik me
meer betrokken en behoud
ik mijn motivatie.”**

Student Facility Management
locatie Diemen

Wanneer studenten actief bijdragen, bouwen we met elkaar aan een onderwijsomgeving waaraan iedereen meedoet en waarin iedereen zich thuis voelt.

Wat is de aanleiding en het doel van monitoring studentparticipatie?

Onderwijsprofessional spelen een belangrijke rol bij het activeren van studenten. Zo dragen ze bij aan diverse positieve leeruitkomsten op sociaal, cognitief en emotioneel gebied. Actieve deelname binnen het onderwijs en/of de onderwijsinstelling helpt studenten met verschillende ervaringen die bijdragen aan hun welzijn, waaronder:

- het opdoen van nieuwe kennis en ervaringen
- het vergroten van betrokkenheid en motivatie
- het ontwikkelen van persoonlijke en professionele vaardigheden
- het stimuleren van sociale en academische binding.

Als Hogeschool Inholland willen we onze studenten nog actiever betrekken bij

hun eigen onderwijservaring door ze te laten participeren binnen de onderwijsinstelling. Voorbeelden hiervan zijn: helpen bij een open dag van de opleiding, deelnemen aan een werkgroep/denktank, werken als studentbuddy binnen het StudentSucces Centrum of studentcoach bij Students4Students, bijdragen aan maatschappelijke initiatieven of onderzoeksactiviteiten, zoals de doorontwikkeling van de Studentenwelzijnsmonitor.

Dit project draagt bij aan deze belangrijke doelstelling door inzicht te geven in de studentparticipatie binnen de hogeschool. De mate waarin studenten participeren binnen opleidingen, locaties en domeinen was niet bekend. Nu kunnen we de effectiviteit van acties monitoren en, waar wenselijk, bijsturen.

Wat heeft het project opgeleverd?

In dit project hebben we een dashboard ontwikkeld, dat inzicht biedt in de betaalde (dus extra-curriculaire) participatie van studenten – zowel in absolute aantallen en in relatie tot de studentpopulatie. Daarvoor hebben we een bestaande database gecombineerd met de gegevens over studentaantallen.

Het dashboard geeft inzicht in participatie op het niveau van de gehele organisatie (Inhollandbreed), per locatie en per domein. Het is mogelijk de participatie per opleiding weer te geven, mocht daar vraag naar zijn.

Dit maakt de gegevens toepasbaar voor allerlei partijen binnen de organisatie. Bijvoorbeeld omdat zij meer inzicht willen hebben de participatie van studenten. Of omdat zij stappen willen ondernemen om de participatie te vergroten en de effectiviteit hiervan willen monitoren.

Momenteel werken we aan de doorontwikkeling van andere indicatoren rondom studentparticipatie en verkennen we mogelijkheden om ook participatie binnen het curriculum (niet-betaalde participatie) te kunnen monitoren.

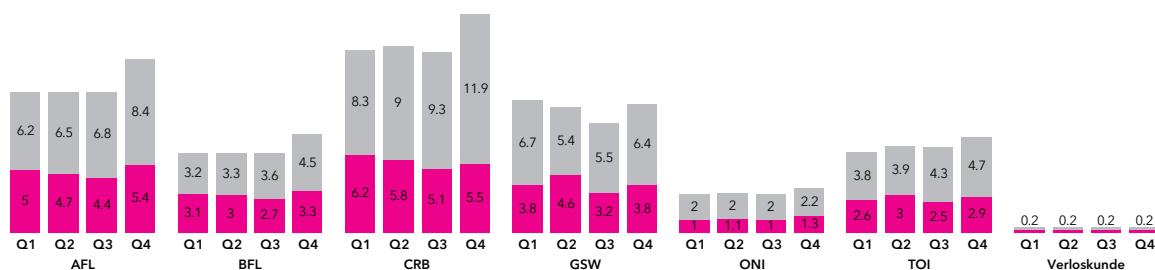
Hoe draagt het dashboard bij aan welzijn en binding?

Vanuit de theorie en eerder onderzoek door het lectoraat Studiesucces weten we dat er een duidelijke relatie is tussen participatie, binding en studentenwelzijn. Studenten die actief participeren scoren hoger op diverse welzijnsindicatoren en hebben betere studieprestaties. Dat studentparticipatie zorgt voor meer binding en welzijn, en hen meer onderdeel laat worden van de opleiding en instelling, zien we dan ook terug in alle projecten van het consortium.

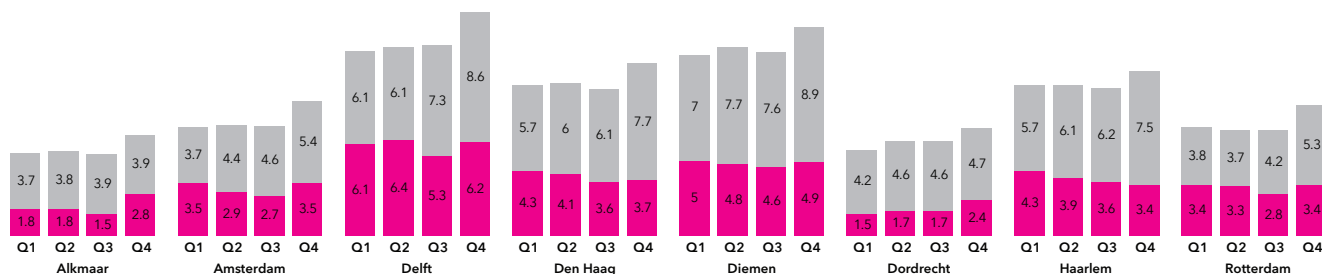
Inzicht in de daadwerkelijke participatie van studenten aan de hand van het dashboard kan opleidingen, locaties en ook de rest van Inholland stimuleren om studentparticipatie te blijven aanmoedigen. Niet alleen om te kunnen zien of inspanningen op dit gebied iets opleveren, maar juist als een oproep om alert te blijven op dit thema. Omdat het belangrijk is voor het welzijn van onze studenten.

Studentparticipatie Inholland (2023)

Studentparticipatie per domein (2023)

Studentparticipatie per locatie (2023)

Figuur 2: Studentparticipatie Inholland

contact & informatie

Christiaan Oostdijk
christiaan.oostdijk@inholland.nl
 Rutger Kappe
rutger.kappe@inholland.nl

infographics

C. Oostdijk & R. Kappe -
 Studentbetrokkenheid binnen
 het hoger onderwijs <https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/studentbetrokkenheid-binnen-het-hoger-onderwijs>
 R. Kappe en T. Mazajchik - Aan de
 slag met studentparticipatie
<https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/aan-de-slag-met-studentparticipatie>

praktijkgerichte publicatie

M. Béatse, C. Knuiman, T. Mazajchik
 & R. Kappe (2021) - Wat beweegt
 studenten? Onderzoek naar de
 motivatie van studenten om zich
 actief binnen de hogeschool in te
 zetten <https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/wat-beweegt-studenten>

“

Als je een thema echt belangrijk vindt dan moet je dit ook uitdragen. Een eerste stap is inzichtelijk te maken hoe het ervoor staat met het onderwerp participatie. Een tweede stap is het ontwikkelen van een visie, waar je dan ook actief naartoe werkt. (Zoiets als: ‘we willen er naartoe dat 15 procent van de professionele inzet binnen Inholland vervuld wordt door studenten’).

”

Rond studentenwelzijn werken we aan de zichtbaarheid van ons ondersteuningsaanbod omdat studenten de ondersteuning niet weten te vinden. Wat we echter zien is: als studenten participeren en betrokken zijn, zijn zij eerder geneigd om vragen te stellen en problemen te delen. En omdat zij meer professionele lijntjes hebben weten ze de routes naar ondersteuning beter te vinden. Dan wordt de zichtbaarheid op de website ineens minder relevant. Een netwerk en waardevolle relaties winnen het altijd van informatievoorziening.

Ook is participatie vormend voor studenten. Als wij dit binnen Inholland faciliteren, krijgen we studenten die het gewend zijn professioneel te participeren. Dan zullen zij dit later ook binnen hun organisaties gaan doen, want ze zijn het gewoon gewend. Dit maakt het onderwijs én de organisaties uiteindelijk sterker en beter.

Lucas Rurup

directeur domein
Onderwijs & Innovatie

Lees hier een
uitgebreidere
versie van
het interview

PROJECT

'Students as Partners'. De SaP-radar

Met de ontwikkelde SaP-radar
van consultatie tot partnerschap

Jörg Thölke

Senka Rebac

“Bewustwording van jezelf.”

**“Leerzaam om van
studenten te leren op
deze manier.”**

“Dit mag wel vaker.”

deelnemers over de SaP-radar workshops

Students as Partners (SaP) gaat erom dat we toekomstige professionals nu al willen leren hoe zij zinvolle en constructieve relaties aan gaan.

Wat is de aanleiding en het doel van Students as Partners (SaP)?

Students as Partners heeft een belangrijke plek binnen Hogeschool Inholland. Je komt het thema in het Jaarplan van de hogeschool tegen, maar ook in de afzonderlijke plannen van domeinen en opleidingen. Het idee achter SaP is simpel: in essentie gaat het om de relatie tussen studenten en onderwijsprofessionals, die gekenmerkt wordt door partnerschap.

Partnerschap bestaat enerzijds uit een zichtbaar deel, dat gemakkelijk te bespreken valt, zoals het mee denken van jong professionals bij curriculumontwikkeling. We noemen dit de bovenstroom. Veel is echter minder goed zichtbaar en dus minder goed bespreekbaar tussen de partners. Hierbij gaat het om machts-thema's of verschil in belangen: dit is de onderstroom. Hoe kunnen we dit nu bespreekbaar maken?

Wat heeft het project opgeleverd?

In het project hebben wij werkvormen ontwikkeld om het gesprek te voeren over partnerschap en wenselijke relaties. Een gesprek over thema's die anders nauwelijks aandacht krijgen, waarin deelnemers met zowel de zichtbare als onzichtbare dimensie in de relatie aan de slag gaan. SaP opent de dialoog over 'wat zou kunnen'.

Een daarvan is de SaP-radar: een spelvorm die dialoog ondersteunt buiten de normale setting, en over andere thema's gaat dan gewoonlijk. De SaP-radar workshops hebben geleid tot waardevolle inzichten voor de opleidingen om hun onderwijs concreet te verbeteren. Ook fungeert de SaP-radar als een 'nulmeting', waarbij we de huidige situatie evalueren: 'Waar staan we momenteel en welke doelen streven we na?'. Hiermee kunnen we de richting van ons partnerschap scherp in kaart te brengen.

Aan de hand van SaP-radar workshops hebben we een verbeterd prototype ontwikkeld, evenals drie interactieve instrumenten, waarmee je gesprekken kunt bevorderen. Deze gesprekken bieden inzicht in dimensies die belangrijk zijn voor de groep en kunnen leiden tot gerichte verbeteringen in het onderwijs. Die interactieve instrumenten zijn:

- **SaP radar Spel** ("The Dialogue Quest": Uncover the Unseen, Speak the Unspoken), een Engelstalig interactief spel voor zelfstandige groepsgesprekken en gezamenlijke actiepunten.
- **SaP radar Mega Canvas**, een 5x5m canvas voor groepsdiscussies
- **SaP radar Online**, een online tool in te zetten bij grotere groepen, voor kwantitatieve en kwalitatieve inzichten en een gericht aanpak van het onderwijs.

“

Ik denk dat studenten best veel druk ervaren omdat ze veel op hun bord hebben. Toen ik 17 was en net van de havo kwam, ben ik hier aan Inholland begonnen aan een opleiding, maar daar ben ik na een jaar mee gestopt omdat ik gewoon niet meer gemotiveerd was. Studeren was als een muur, waar ik gewoon niet overheen kon komen.

”

De opleiding die ik nu doe is meer praktijkgericht. We maken bijvoorbeeld wekelijkse fieldtrips. Mijn studie vormt zo een brug naar het werkveld en contacten daar, in plaats van een muur waar ik tegenaanloop. Dat werkt heel goed voor mij - en ik denk ook voor meer studenten. Daar is SaP dus goed voor. En dat is de boodschap ik die goed kan vertellen en wil overbrengen: dat er door SaP minder druk ontstaat, doordat studenten meer zichzelf kunnen zijn binnen hun studie en hun vakgebied; zo krijgen ze meer intrinsieke motivatie zodat in ieder geval die studie wat makkelijker wordt.

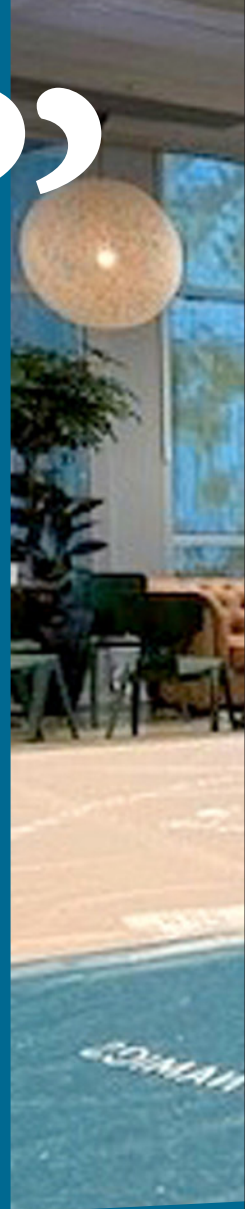
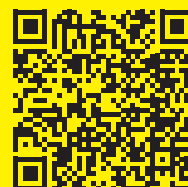
Doordat ik deelnam aan dit project, heb ik ook meer begrip voor de docenten gekregen. Leraren zeiden: 'We willen het wel, maar we hebben zelf de middelen niet, en studenten weten zelf ook vaak niet wat ze willen'. Daarom is het zo mooi dat we ook hebben gezien dat docenten enthousiast werden! Dat ze ook voor studenten die een beetje niks-aan-het-doen-zijn en de studie niet zo leuk vinden, denken van: Misschien kan ik hen hiermee wel motiveren en die potentie eruit halen.

Rohit Jahangier

Student als Partner in het
SaP Project (voormalig student
Tourism and Management)

Lees hier een
uitgebreidere
versie van
het interview

Hoe draagt deze aanpak bij aan welzijn en binding?

De workshops hebben ons laten zien hoe SaP binnen het onderwijs vorm kan krijgen. We hebben gemerkt dat SaP en de bijbehorende gesprekken niet gemakkelijk zijn. Zowel binnen SaP-gesprekken als het onderwijs, blijkt het cultiveren van gelijkwaardigheid en openheid uitdagend. Cruciaal is dat studenten begrijpen wat ze kunnen bereiken met participatie, dat docenten/leercoaches hun percepties kennen en hun waardering uitspreken, en dat er voldoende ruimte is voor individuen om authentiek te zijn en zich te ontwikkelen, en om deel te nemen aan (zelf-)evaluaties of besluitvorming met betrekking tot eigen onderwijs. Dit vraagt een voortdurende investering in vaardigheden en

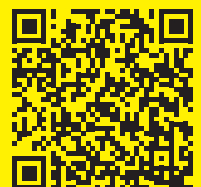
begeleiding, dus ook in training, waarbij studenten en docenten samen leren.

Vooraf hebben we ervaren hoe de SaP-radar als gesprekstoel niet alleen evaluatie faciliteert, maar ook een katalysator vormt voor cruciale gesprekken en het ontwikkelen van gezamenlijke initiatieven. We merkten dat het stimuleren van een open dialoog van onschatbare waarde is, en dat de SaP-radar een cruciale vrije uitwisseling van perspectieven en verwachtingen mogelijk maakt. Daarmee draagt deze aanpak bij aan **diversiteit, inclusie en betekenisvolle connecties**. Aan een omgeving waarin studenten en docenten zich erkend en gezien voelen. Aan welzijn voor studenten en docenten.

Lees meer
over Students
as Partners en
het meerjarige
Students
as Partners
Comenius-
project op de
projectwebsite.

contact & informatie

Jürg Thölke
juerg.thoelke@inholland.nl
Senka Rebac
senka.rebac@inholland.nl

“

My experience with the SaP-radar was eye-opening, because as an international students we often experience things we don't really get to talk about. My aim within the project, was to create more awareness about diversity and inclusion. Awareness doesn't only come from gaining knowledge but also from hearing about personal experiences.

”

Within my studies, they do try to involve you as a student. They really ask you about your opinion. They let you take the lead and give you time to work on stuff - and then ask how you approached the subject, rather than tell you how to approach it. Sometimes however, I have noticed in myself and other students that you worry that you lack relevant information to come up with an idea. I think that is a big part of being transformative: you have to give students some clear guidelines, so they know what to work on. That is a fine line, which is not always taken into consideration enough.

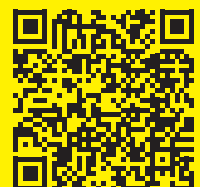
My involvement in the SaP-radar has allowed me to reflect on how I experience things, how I see things, also in comparison to other people. It gives you broader knowledge and a broader horizon when it comes to understanding other people in general and in understanding myself and what I need.

Antonia Crivineanu

Student as Partner in the SaP Project
(international student Tourism
Management)

Read a more
detailed
version of the
interview here

PROJECT

Inclusieve Studentsucces Centra

Via actie-onderzoek
naar versterking van
SSC-communities

Huub Purmer

Ishii Kwee

Niels Hermens

inholland
**student
succes
centrum**

radio
Haarlem

Met de SSC's wil Inholland het gemeenschapsgevoel onder de studenten vergroten en studenten laagdrempelige ondersteuning bieden. In een actie-onderzoek werkten we samen met de SSCs aan een versterking van communityvorming.

Wat is de aanleiding en het doel van dit actie-onderzoek bij de Studentsucces Centra?

In 2020 opende Hogeschool Inholland op alle zeven onderwijslocaties een Studentsucces Centrum (SSC). Een SSC is een fysieke plek waar studenten elkaar kunnen ontmoeten en waar zij naartoe kunnen gaan met vragen, ideeën of problemen. De SSC's willen álle studenten van Inholland bereiken, en dus ook de studenten die zich (nog) niet zo betrokken voelen bij Inholland als gemeenschap.

Vanuit het lectoraat Empowerment & Professionalisering (E&P) doen wij sinds 2021 onderzoek bij en met de SSC's (Pinxteren & Linders, 2021). De onderzoeken draaiden om de vraag hoe SSC's inclusieve gemeenschappen kunnen worden waar alle studenten zich thuis voelen. In het onderzoek dat we in 2022 uitvoerden, constateerden we samen met de SSC's dat zij op een viertal onderwerpen specifieke vragen hadden.

Dit waren:

- Waar staan we als SSC tussen onderwijs, decanaat en studievereniging, en hoe kunnen we ons en ons aanbod hierin het beste positioneren?
- Wanneer zijn we als SSC geslaagd, hoe meten we de impact van een gemeenschap en hoe laten we deze verhalen zien?
- Op welke wijze kunnen we het team van buddy's professionaliseren en zorgen voor een goede opvolging?
- Hoe leren wij, coördinatoren, van elkaar en wat betekent dat voor onze overleggen?

Om samen met de SSC's deze vragen te beantwoorden, voerden we in 2023 workshops uit met als rode draad **community building**.

Wat heeft het project opgeleverd?

De studentbuddy's en coördinatoren van de SSC's hebben in de workshops ervaring opgedaan met cocreatieve methodieken zoals de 1-2-4-all, waarderend interview, posterpresentatie en Pro Action Café (zie o.a. Art of Hosting of Liberating Structures). Deze methodieken passen bij het faciliteren van gezamenlijke leer- en creëerprocessen, waarvan we weten dat ze belangrijk zijn voor het ontwikkelen van inclusieve communities. Uit de workshops ontstonden daarnaast voor ieder SSC specifieke acties en activiteiten ter verbetering, gerelateerd aan de vier vragen die we opstelden. Voorbeelden van acties zijn het delen van verhalen, het vergroten van de zichtbaarheid van het SSC en een breder interesseonderzoek onder studenten.

Een vervolg op de workshops kwam in de vorm van de vraag over de impact van het werk van het SSC. Het steekt studentbuddy's dat soms de nadruk wordt gelegd op aantallen en 'groter rendement'. Zij ervaren dat ze juist op het niveau van de individuele student een groot verschil kunnen maken. Zo vertelde een deelnemer dat zij een alleenstaande jonge studerende moeder heeft begeleid, die met haar verhaal niet het gehoor vond bij de opleiding of andere instanties. Maar bij het SSC kreeg ze het luisterende oor aangeboden dat ze nodig had. Ze kreeg haar planning weer op orde en ondervond weer plezier van studeren. Een prachtig effect op welzijn en studentsucces, die een illustratie vormt van de behoefte van de studentbuddy's aan een alternatieve manier van impactmeten.

Hoe draagt het project bij aan welzijn en binding?

In de gesprekken die wij tijdens de workshops voerden viel het ons op dat de studentbuddy's beschrijven dat ze een unieke verhouding hebben tot medestudenten. Deze is in ieder geval heel anders dan de verhoudingen die studenten hebben met het 'reguliere studentenwelzijnsaanbod', zoals de decaan, de leercoach of de studieloopbaanbegeleider. De studentbuddy's ervaren dat ze op een unieke manier contact maken met medestudenten en hen op een andere manier horen en dus beter kunnen helpen dan studenten gewend zijn. De buddy's zien zich als de oren van Inholland en hebben belangrijke

informatie die kan helpen bij welzijn en binding onder studenten.

Studentbuddy's erkennen daarnaast dat ze lang niet iedereen op de hogeschool zien en spreken. Maar er komen wel heel veel studenten bij het SSC die openlijk praten over wat ze meemaken in hun studententijd. Graag willen ze voor nog meer studenten beschikbaar zijn en zichzelf nog meer ontwikkelen als een inclusieve community.

contact & informatie

Huub Purmer

huub.purmer@inholland.nl

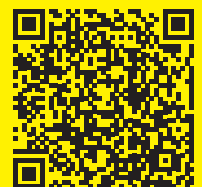
Ishii Kwee

ishii.kwee@inholland.nl

praktijkgerichte publicatie

Purmer, Huub. 2023. De Huiskamer van Inholland. Hoe werkt het Studentsucces Centrum aan studentenwelzijn? Hogeschool Inholland, <https://kennisplatformep.nl/documenten/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=2465901>

Lees hier meer over de Studentsucces Centra bij Inholland

“

Bij het SSC Amsterdam-Diemen werken wij met een gemêleerde groep studenten van uiteenlopende opleidingen. Ik krijg er heel veel energie van hoe deze groep met elkaar nieuwe initiatieven bedenkt. We hebben wel kaders, maar daarbinnen is er veel ruimte voor eigen initiatief. De uitdaging is om studenten zo aan te zetten dat ze dát gaan doen waar ze zelf voor warm lopen. Datgene waar zij andere studenten, vanuit hun eigen ervaring, mee kunnen ondersteunen.

”

Hoewel het SSC heel laagdrempelig is en dat juist een kracht is, vinden studenten het toch lastig om die eerste stap over de drempel te zetten. Een introductie door een student, studieloopbaanbegeleider, docent of decaan kan dan dat eerste zetje geven, en studenten kennis laten maken met de SSC's.

Een mooi voorbeeld hiervan is de inzet van de internationale studentbuddy's. Die ondersteunen internationale studenten vanaf hun aankomst in Nederland. Zij halen hen bijvoorbeeld af van Schiphol of helpen hen bij praktische vragen over studeren en wonen in Nederland. Als de internationale studenten dan later ondersteuning nodig hebben, weten zij het SSC goed te vinden omdat zij hier al contacten hebben.

Of SUholland, een community van Surinaamse studenten die een jaar geleden is opgericht door de student-coördinator van het SSC en inmiddels 50 leden kent die elkaar ondersteunen. Door studenten als een gelijkwaardige partner te benaderen, lukt het om de ondersteuning laagdrempelig, toegankelijk, én inclusief te maken.

Marije Molthoff

Teamleider Studentondersteuning
Amsterdam en lid van de strategisch
cirkel Studentwelzijn

Lees hier een
uitgebreidere
versie van
het interview

PROJECT

De SSC- studentbuddies

Van eenmalig helpen
naar duurzame coaching?
Onderzoek naar de ervaringen
van studentbuddies

Lisa Klinkenberg

Rutger Kappe

**"Sinds ik met de student-
buddy praat heb ik meer
energie gekregen. Ik kan
veel meer kijken naar wat
wel lukt. Ze is er voor mij
en dat voelt fijn."**

student over studentbuddy

In peercoaching vormen studenten duo's waarbij ze elkaar als gelijken beschouwen. Door samen te werken en ervaringen uit te wisselen, creëren ze een leeromgeving waarin ze van elkaars perspectieven en inzichten leren, wat bijdraagt aan hun persoonlijke en academische groei. Door de bevestigde positieve effecten voor zowel de peer als de peercoach, groeit de populariteit van deze benadering.

Wat is de aanleiding en het doel van dit onderzoek naar peercoaching bij het Studentsucces Centrum (SSC)?

Peer-coaching is een kernactiviteit van het SSC, dat in 2020 is opgericht om de binding tussen studenten te versterken en het welzijn te bevorderen. Binnen elk SSC zijn getrainde studenten actief als toegewijde studentbuddy's, klaar om ondersteuning te bieden aan hun medestudenten.

In eerdere gesprekken gaven SSC-coördinatoren aan dat het aantal coachingsaanvragen achterblijft bij de behoefte.

Uit eerder onderzoek blijkt namelijk dat ongeveer de helft van de studenten graag een studiecoach of studiemaatje wil. We hebben de behoeften, ervaringen en opbrengsten van peercoaching voor SSC-studentbuddy's en gecoachte peers onderzocht. In interviews vroegen we onder andere aan studenten hoe ze bekend zijn geworden met het SSC en hoe ze de toegankelijkheid ervaren.

Wat heeft het onderzoek opgeleverd?

De geïnterviewde buddy's en gecoachte peers geven in het onderzoek toe dat het SSC niet leeft onder studenten. Studenten kennen de fysieke ruimte van het SSC en de georganiseerde evenementen wel, maar de peercoaching lijkt enigszins verstoep. Deelnemende studenten kwamen er vaak per ongeluk achter wat dat het SSC peercoaching aanbiedt, bijvoorbeeld via een vacature voor een studentbuddy in de email, een gesprek op de gang of door een docent die aangaf dat ze eens bij het SSC langs konden gaan.

Als de studenten eenmaal binnen waren en kennis maakten met het SSC, ontdekten ze de toegevoegde waarde van de peercoaching al snel. Het raakte ons hoe betekenisvol de peercoaching is voor de studenten die we spraken. We denken met een glimlach terug aan onze interviews met de studenten. Zo was er een gecoachte peer die vertelde dat ze er een vriendin bij heeft gekregen en zich daardoor meer thuis voelt op de hogeschool. Een studentbuddy beschreef hoe haar zelfvertrouwen een flinke boost kreeg door haar rol bij het SSC, ze voelt zich daardoor nu beter in haar vel. Dat zijn mooie verhalen.

Uit het onderzoek bleek dat langdurige coaching niet altijd noodzakelijk is, gezien de aard van sommige hulpvragen. Ook éénmalige hulp kan betekenisvol zijn voor zowel de studentbuddy als peer. Wel merkten studenten pas bij langdurige coaching goed wat de voordelen zijn van peercoaching ten opzichte van het andere hulpaanbod (zoals de studieloopbaanbegeleider of studentdecaan). Zo werd de flexibiliteit en informaliteit van de studentbuddy's door de gecoachte peers zeer gewaardeerd.

In het rapport "Van eenmalig helpen naar duurzame coaching?" doen we onder andere praktische aanbevelingen om de bekendheid te vergroten. Een routekaart van hulpbronnen binnen de hogeschool kan verduidelijken welke coaching SSC-studentbuddy's bieden ten opzichte van het andere ondersteuningsaanbod. En door zichtbaarder te maken wie de studentbuddy's zijn, welke opleiding ze volgen en wat hun expertise is, kunnen studenten gericht een studentbuddy benaderen. Dit zou ook drempels kunnen wegnemen. De bekendheid monitoren we met de jaarlijkse Studentenwelzijnsmonitor. We zien deze gelukkig toenemen.

Hoe draagt het onderzoek bij aan welzijn en binding?

SSC peercoaching lijkt voor veel studenten een positieve werking te hebben op hun welzijn en binding. Dit geldt zowel voor de studentbuddy als de gecoachte peer. Studentbuddy's gaven vooral aan dat ze het door hun rol leuker vinden op de hogeschool, terwijl gecoachte peers aangaven dat de begeleiding door een studentbuddy stress vermindert. Inmiddels hebben de SSCs, inclusief peercoaching, een duurzame plek gekregen in onze hogeschool en beschikt elke Inholland locatie over een SSC.

We hopen dat de bekendheid van het SSC de komende jaren verder toeneemt en dat meer studenten gebruik gaan maken van peercoaching, hoe klein of groot de hulpvraag ook is. We hebben als Hogeschool Inholland echt iets moois in huis waarmee we het welzijn van en de binding tussen onze studenten kunnen versterken. Dit verdient het om intern en extern te laten zien.

contact & informatie

Lisa Klinkenberg
lisa.klinkenberg@inholland.nl
Rutger Kappe
rutger.kappe@inholland.nl

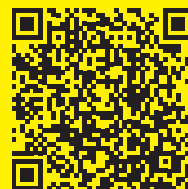
rapport

E. Klinkenberg & R. Kappe (2022) Van eenmalig helpen naar duurzame coaching? Behoeften ervaringen en opbrengsten van peercoaching voor studentbuddy's en peers bij het Studentsucces Centrum. <https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/van-eenmalig-helpen-naar-duurzame-coaching/>

kennisproduct NRO

E. Klinkenberg & R. Kappe (2022) Peer-to-peer ondersteuning van studentenwelzijn. <https://www.onderwijskennis.nl/kennisbank/deep-dive-peer-to-peer-ondersteuning-van-studentenwelzijn>

Lees hier
meer over de
Studentsucces
Centra bij
Inholland

“

Wat mij als student Business Studies aansprak in het SSC is dat het echt een soort kleinschalige organisatie binnen Inholland is waarin we regelmatig samenkomen om te bedenken wat we kunnen organiseren voor studenten. Ik ben nu een jaar betrokken bij het SSC als buddy en ik help bij het bedenken en organiseren van evenementen.

”

Wat ik heel mooi vind aan de SSC's is: je ziet jezelf in de spiegel. Ook ik ben aan het groeien. Je gaat leren coachen, je gaat goed leren luisteren, en je gaat beter begrijpen hoe een organisatie werkt. Als je de spiegel weghaalt dan zie je het SSC, dat ook ontwikkelt en groeit. Ook zie je hoe je studenten blij maakt en helpt in hun welzijn en ontwikkeling.

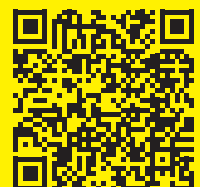
De doorwerking is heel groot. Veel studenten die deel hebben genomen aan evenementen zijn zelf ook weer buddy's of flexbuddy's geworden en gaan zich hierdoor ook weer ontwikkelen en bloeien op. Uiteindelijk ben je een organisatie door en voor studenten. In mijn perspectief leg je een tuintje aan waarin uiteindelijk hele mooie bloemetjes gaan groeien; dat is mijn doel.

Musti Koyuncu

studentbuddy bij het
SSC Haarlem
(student Business Studies)

Lees hier een
uitgebreidere
versie van
het interview

PROJECT

Students4Students peercoaching

Actieonderzoek naar het
student-peercoachings-
programma S4S

Marieke Sloodman

Sarah Uitman

Murette Ebert

**“Well, it’s something like:
I’ve got an older sister, she
already went through it so
I can ask her for feedback.”**

coachee – international student

Hoe dragen peercoachingsprogramma's zoals Students4Students bij aan studentenwelzijn, en hoe kan je zo'n programma goed organiseren?

Wat is de aanleiding en het doel van dit onderzoek naar Students4Students (S4S)?

'Sociale integratie', het gevoel hebben dat je bij een (studie)gemeenschap hoort die jou ondersteunt, is belangrijk voor studentenwelzijn en studentsucces. Daarvoor is in 2019 het programma Students4Students opgezet. Eerstejaarsstudenten worden in groepjes in tweewekelijkse sessies gecoacht door ouderejaars studentcoaches van hun eigen opleiding. De studentcoaches komen maandelijks samen voor training en intervisie, met de coördinator en senior coaches. S4S wil bijdragen aan community building en persoonlijke ontwikkeling, onder andere via storytelling.

Met actieonderzoek hebben wij onderzocht hoe het programma bijdraagt aan de veerkracht die studenten nodig hebben om hun weg te vinden en zich thuis te voelen binnen de opleiding. We hebben trainingen verzorgd aan de hand van de ontwikkelde 'Veerkrachtpraatplaat'. Via interviews, participerende observatie en logboekjes van studentcoaches hebben we data verzameld bij het S4S-programma bij Social Work Amsterdam en Business Innovation Diemen.

Hoe draagt S4S bij aan welzijn en binding?

We zien dat S4S goed is voor het welzijn en de binding van studenten. Veel studenten hebben baat bij het programma, hoewel het nut natuurlijk afhangt van de behoeften van de individuele studenten en de vaardigheden van de betreffende studentcoach. S4S helpt studenten hun weg te vinden in de opleiding, en versterkt de binding met medestudenten. Ook helpt S4S bij de ontwikkeling van persoonlijke vaardigheden, het geloof in eigen kunnen en het nemen van regie. (We noemen dit, naar Michael Ungar (2011), contextuele, relationele en individuele veerkracht). Dit geldt voor de eerstejaarsstudenten die gecoacht worden,

maar de interviews laten zien dat dit ook opgaat voor de ouderejaars studentcoaches. Voor internationale studenten vervult S4S een nog grotere behoefte omdat zij vaak een kleiner sociaal netwerk hebben en hun weg nog moeten vinden, niet alleen binnen Hogeschool Inholland maar ook in de Nederlandse samenleving.

Dat de coaches medestudenten zijn heeft unieke voordelen: zij zijn toegankelijk en ervaringsdeskundig. Daarnaast zorgt diversiteit onder studentcoaches ervoor dat juist studenten die meer afstand ervaren tot de opleiding rolmodellen hebben.

“

Bij S4S krijg je op een makkelijke manier contact met iemand die één of twee jaar hoger zit in de opleiding. Je kunt vragen stellen als: 'Hoe heb jij dat nou gedaan in dat eerste jaar?' Het is ook een ruimte waar je mag falen ofzo. Als iets niet lukt binnen de studie is dat tijdens zo'n S4S bijeenkomst niet erg, want daar kan je dat juist met elkaar bespreken. Bij S4S heb je de ruimte om terug te veren - terwijl ik in het onderwijs voel dat ik die ruimte niet heb. Daar haal je gewoon een onvoldoende.

”

Toen ik zelf eerstejaars was hadden we een heel hechte klas. En binnen het kleine S4S groepje werd het nog hechter. Je kon alles bespreken.

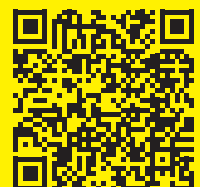
Als coach heb ik heel veel geleerd van de ervaringen en de verhalen maar ook de kennis die de eerstejaarsstudenten delen. Eén student had een bijeenkomst voorbereid over het onderwerp liefde, gewoon omdat ze dat heel interessant vond. Ook van: wat betekenen relaties voor jou binnen de opleiding? Het zal me altijd blijven hoe leuk zij dat vond en ze een soort basisvertrouwen had om die bijeenkomst te maken en erover te praten.

Inez Goedhart

S4S coach
(student Social Work)

Lees hier een
uitgebreidere
versie van
het interview

**“...als een soort maatje, ofzo.
Ik zou niet zeggen: ik ben
jouw coach, ik ga jou helpen,
maar meer een soort van
maatje die het eerste jaar
al heeft overleefd.”**

studentcoach

Wat heeft het project opgeleverd?

Naast dat we de waarde van peercoachingstrajecten als S4S nu nog beter begrijpen, hebben we ook de organisatorische randvoorwaarden in kaart gebracht. Hoewel ze grotendeels buiten het programma en de invloedssfeer van de programmacoördinator liggen, zijn deze cruciaal voor het slagen ervan. We merken dat dit vaak onvoldoende erkend wordt. Enkele cruciale voorwaarden voor succes zijn:

- 1 volwaardige compensatie voor studentcoaches en coördinatoren,
- 2 gunstige inroostering,
- 3 stevige positionering binnen de opleiding, met heldere besluiten over verplichting, en
- 4 een goed beeld van de meerwaarde van het programma, dat breed uitgedragen wordt en door het management erkend wordt.

Kortom, een student peercoachingstraject zoals S4S vraagt een sterke verbinding met de opleiding. Dan vormt het een krachtig initiatief dat bijdraagt aan het studentenwelzijn van studenten die het het hardst nodig hebben.

contact & informatie

Sarah Uitman

sarah.uitman@inholland.nl

Marieke Slootman

marieke.slootman@inholland.nl

Marette Erbert

marette.erbert@inholland.nl

praktijkgerichte publicaties

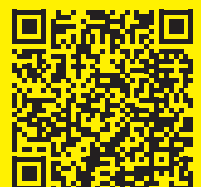
S. Uitman, M. Slootman & R. van Esch

(2024) De rol en werking van student peercoaching. De impact van het Students4Students programma op studentwelzijn en -veerkracht. (Rapport) Hogeschool Inholland. <https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/de-rol-en-werking-van-student-peercoaching>

M. Ebert & J. Delhaas (2024)

Peercoaching in an international context. The impact of the S4S coaching project on student wellbeing and resilience. (Rapport) Inholland University of Applied Sciences. <https://www.inholland.nl/onderzoek/publicaties/peer-coaching-in-an-international-context>

Lees meer
over het
Students4Students
programma op
de S4S-website

“

S4S helpt je om veerkrachtiger te zijn, omdat het niet alleen over de lesstof gaat zoals in het onderwijs. Als er tijdens een college een vraag wordt gesteld wil je laten zien dat je het wel weet, dus dan ga je je niet zo snel kwetsbaar opstellen. Bij S4S kan je echt dingen delen.

”

Het heeft mij wel geholpen wat betreft schoolstress - omdat je openlijk kan praten over de dingen waar je tegenaan loopt, bijvoorbeeld rond toetsen en stress daarover, of studieplanning. Ook kon je het bij S4S gemakkelijker bespreken als je ergens tegenaan liep. Bijvoorbeeld in de les, of waar je moest zijn als je andere hulp nodig hebt, bijvoorbeeld bij het Servicepunt bij problemen rond het rooster of bij de decaan bij persoonlijke problemen.

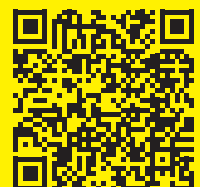
Wat ik vooral fijn vond was het persoonlijke contact met de coach; dat ik Inez gewoon een berichtje kon sturen via Teams als ik een vraag had. Vorig jaar hadden we een nieuw curriculum en dat was best wel ingewikkeld en soms klopte dingen ook gewoon niet helemaal. Inez zei dan ook van: 'Ja dat is best raar, laten we dat even navragen'. Je werd gewoon begrepen en dat is heel erg fijn.

Philip Sloot

S4S eerstejaarscoachée
(student Social Work)

Lees hier een
uitgebreidere
versie van
het interview

PROJECT

Stage- discriminatie

Verdere verkenning
stagediscriminatie in het
hoger beroepsonderwijs

Machteld de Jong

Samir Achbab

“En dan ging ik bijvoorbeeld solliciteren bij een bedrijf en dan hadden ze geen mensen nodig, maar dan solliciteert iemand anders en die werd dan wel gewoon aangenomen. Dat is gewoon echt gebeurd. Ik heb dat wel heel vaak meegemaakt, dat ik gewoon een nee krijg, terwijl het voor iemand anders wel een ja is.”

student Business Innovation

Stagediscriminatie is voor veel studenten die buiten 'de norm' vallen een dagelijkse realiteit. Als lectoraat Diversiteitsvraagstukken beogen we bij te dragen aan het vergroten van gelijke kansen in het onderwijs en in de samenleving door stagediscriminatie in kaart te brengen en de bewustwording van dit vraagstuk zowel in het onderwijs als in de samenleving te vergroten.

Wat is de aanleiding en het doel van het project Stagediscriminatie?

Voor veel studenten is stagediscriminatie 'een fact of life', zoals deze studenten het zelf noemen. Met stagediscriminatie bedoelen we dat studenten die niet aan 'de norm' voldoen niet dezelfde kansen krijgen bij een stage in vergelijking tot medestudenten die wel aan 'deze norm' voldoen. Ze worden bijvoorbeeld uitgesloten op basis van geslacht, geaardheid, functiebeperking, migratieachtergrond, sociaaleconomische klasse, religie of kleur.

Een belangrijk markeringpunt in de aanpak tegen stagediscriminatie was de ondertekening in juli 2022 van het manifest tegen stagediscriminatie in het hoger onderwijs door het onderwijsveld, werkgevers en studentenbonden, evenals de ministeries van OCW en SZW. Zo werd een duidelijk statement vanuit het hoger onderwijs gegeven: de aanpak tegen stagediscriminatie doen we samen! Er is nu echt een momentum! Toch blijft stagediscriminatie een lastig thema. Het is vaak ongrijpbaar omdat niet altijd duidelijk is wanneer er sprake is van stagediscriminatie. Als je wordt afgewezen omdat je niet in het team zou passen bijvoorbeeld en dat dit pas werd gezegd toen bij het kennismakingsgesprek zichtbaar was dat de studente een hoofddoek draagt.

We zijn trots op initiatieven zoals de Haagse Aanpak, Het Werkprogramma van Echo en de landelijke uitrol van de Haagse aanpak via Creatief Samenwerken tegen Stagediscriminatie die vanaf januari 2024 van start is gegaan. Daarnaast bestaat er ook een landelijke werkgroep tegen stagediscriminatie in het hoger onderwijs waar het lectoraat Diversiteitsvraagstukken ook in is vertegenwoordigd.

In dit project hebben we ons gericht op de vraag: *Met welke interventies van stage-docenten en -studenten kunnen opleidingen de kans op stagediscriminatie verminderen?* Aan de hand van individuele gesprekken en focusgroepbijeenkomsten hebben we een verdere verkenning uitgevoerd van de ervaringen met betrekking tot stagediscriminatie onder studenten en docenten van de Inholland opleidingen Social Work, Business Studies, HBO-Rechten en Business Innovation.

Wat heeft het project opgeleverd?

Ons onderzoek laat wederom zien dat de impact van stagediscriminatie op studenten zeer groot is. Het heeft veel invloed op het zelfvertrouwen en welbevinden van studenten. Daarnaast constateerden we dat stagecoördinatoren en docenten het vaak lastig vinden stagediscriminatie aan de orde te stellen. Zij gaan dit daarom vaak uit de weg terwijl studenten juist veel behoefte hebben aan erkenning en gesprekken hierover.

Het feit dat stagediscriminatie veelal een niet te 'vangen' vraagstuk is, in combinatie met de handelingsverlegenheid van docenten, leidt er in de praktijk toe dat stagediscriminatie binnen opleidingen een onderbelicht vraagstuk blijft.

Ook weten we dat het werkveld meer met het hoger onderwijs samen wil werken om structurele verbindingen tot stand te brengen. Via de landelijke werkgroep tegen stagediscriminatie worden hierin verdere stappen gezet.

In onze eindrapportage en factsheet doen we relevante aanbevelingen voor opleidingen. Aansluitend hieraan ontwikkelen we een programma voor stagecoördinatoren en andere docenten over effectieve stagevoorlichting. Hoe valt stagediscriminatie te voorkomen voorafgaand aan de stage, tijdens het sollicitatiegesprek en tijdens de stage zelf? Daarnaast waren de interviews en focusgroepbijeenkomsten al een interventie op zich: een moment om kritisch na te denken over het thema stagediscriminatie, de impact ervan op studenten en de opleidingen en welke handvatten nodig zijn om dit vraagstuk aan te pakken.

Centraal in de aanbevelingen staat het bespreekbaar maken van discriminatie – met studenten en in teams – tijdens stagevoorlichting of binnen andere vakken zoals bijvoorbeeld cross cultureel management. Daarnaast hebben docenten concrete handvatten en training nodig om stagediscriminatie te kunnen agenderen. Evenals voldoende tijd en ruimte om studenten op een persoonlijke manier te begeleiden voorafgaand en tijdens hun stage. Andere aanbevelingen zijn, onder andere, een vast aanspreekpunt binnen opleidingen waar studenten die stagediscriminatie ervaren naartoe kunnen, een code of conduct en de inzet van alumni.

Hoe draagt het project / de aanpak bij aan welzijn en binding?

Aandacht voor het vraagstuk stagediscriminatie is van groot belang voor het welzijn en het studiesucces van studenten die stagediscriminatie ondervinden. Met het onderzoek dragen we bij aan aandacht voor stagediscriminatie en geven we handvatten hoe de hogeschool hiermee om kan gaan. Door te laten zien dat stagediscriminatie

voorkomt, door docenten en studenten te helpen bij de aanpak ervan, door stagebedrijven aan te spreken en studenten actief te ondersteunen, is het belangrijk dat de hogeschool een signaal afgeeft: we tolereren geen stagediscriminatie.

contact & informatie

Machteld de Jong

machteld.dejong@inholland.nl

Samir Achbab

samir.achbab@inholland.nl

Lees hier meer
over onderzoek
naar stage-
discriminatie

“

I have seen it up close. How students can be treated badly, and how it can mess them up. It can even chase them away from the entire profession. That can happen when you don't fit in.

”

An internship comes down to a power imbalance between the intern and the employer. The students aren't stupid. They know very well they don't have the power here. That they are at the whim of the company. They can be treated badly, but the internship is so important for them. They don't address it, because: it will cause a drama - I will fall behind in my studies.

The moment that the student is free to walk away, they have power. So, Inholland's internship supervisors have a responsibility to offset the power balance, to say 'I have your back'. They need to allow the student to walk away without academic cost.

I wasn't aware before. As someone who is neuro-diverse, who is autistic, I had no social energy to attend networking events. All my energy, I spent in getting my degree. But in general - I am incredibly lucky. With my middle-class parents, I have knowledge, information, support, and I have really spent time and effort to establish the connections needed to help find an internship.

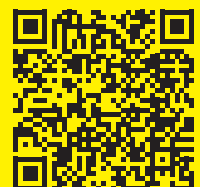
At Inholland, we need personal conversations - like this interview and be more open about the process, that you might be rejected a lot. There should be a frank conversation: tell students that this process might be challenging.

Flann Naji

participated in the project
Stagediscriminatie
(student Business Innovation)

Read a more
detailed
version of the
interview here

AANBEVELINGEN

Studentenwelzijn versterken door participatie

Het welzijn van studenten is een cruciaal aspect van onderwijs. Het gaat niet alleen om het geluk en de voldoening van individuele studenten, welzijn speelt ook een grote rol in hun academisch succes en algemene groei. Het waarborgen van het welzijn van studenten vereist een veelzijdige aanpak die fysieke, mentale en emotionele gezondheid omvat. Onderwijsinstellingen spelen een centrale rol in het creëren van een omgeving die het welzijn van studenten ondersteunt. Wat leren we van onze projecten?

Marieke Slootman

Rutger Kappe

**Zorg dat studentrollen
toegankelijk en aantrekkelijk
zijn voor een brede groep
studenten.**

Uit literatuur weten we dat welzijn en binding een positieve invloed hebben op studentsucces. Ook hangen welzijn en binding samen met participatie en inclusie. We hebben binnen het Inholland-consortium dan ook initiatieven en instrumenten onderzocht en (door-) ontwikkeld die gericht zijn op deze factoren. Zie de schematische weergave van onze focus hieronder. Wat leren deze initiatieven en instrumenten ons over hoe we als onderwijsinstelling bij kunnen dragen aan welzijn en binding, in samenspel met participatie en inclusie?

De verschillende projecten illustreren de verwevenheid van welzijn, binding, participatie en inclusie. Zo zien we bijvoorbeeld in de peercoachingsprogramma's hoe verbondenheid met anderen, die voortkomt uit participatie, een positieve invloed heeft op het thuisgevoel en de veerkracht van de studenten die fungeren als buddies en coaches. Ook zien we hoe de diversiteit onder studenten bijdraagt aan inclusie in het onderwijs doordat zij diverse perspectieven meebrengen en nieuwe rolmodellen vormen voor andere studenten. Die ervaren hierdoor meer binding, zelfvertrouwen en welzijn. Het stagediscriminatie-onderzoek onderstreept de urgentie van een inclusieve omgeving. Inclusie, en vrijwaring van uitsluiting en discriminatie is een basisvoorwaarde voor welzijn.

Welzijn is dus cruciaal. Niet alleen omdat welzijn bijdraagt aan studiesucces, maar ook omdat het gaat over de duurzame inzetbaarheid op lange termijn en

uiteindelijk de kwaliteit van leven van ons allemaal. Daarmee gaat welzijn ook over hoe we samenleven, over persoonlijke ontwikkeling, zelfvertrouwen, openheid, zelfreflectie en levensgeluk. Ook in onze consortiumprojecten ervoeren we het belang van welzijn en de verwevenheid met binding, inclusie, en participatie. We hebben veel studenten en collega's gesproken en data verzameld die dit onderstreep-ten. Wanneer je je niet gezien en gehoord weet, heeft dit invloed op je motivatie en zelfbeeld. Wanneer je daarentegen een stem hebt; wanneer je als volwaardig individu erkend wordt en met alles wat je in huis hebt kan bijdragen; wanneer je je weg weet te vinden in de instelling; wanneer je jezelf weerspiegeld ziet in rolmodellen waarmee je je kan identificeren; en wanneer jouw ervaringen onderkend worden, werkt dat versterkend. Het draagt op een heel directe manier bij aan motivatie en zelfvertrouwen, en aan veerkracht en zelfregie. We hebben gewerkt met fantastische initiatieven en instrumenten, beschreven in dit Magazine, die op inspirerende manieren bijdragen aan welzijn.

Tegelijkertijd knaagt er iets. Deze initiatieven en instrumenten zijn krachtig, maar zijn niet afdoende. Het echte, duurzame welzijn van studenten en medewerkers vraagt een cultuurverandering. Een andere manier van werken. Van luisteren. Het vraagt veranderingen die niet belegd zijn in projecten en losse initiatieven maar onderdeel zijn van een brede cultuuromslag, gedragen door een oprecht institutioneel commitment. (Zie het reflectiekader op pagina 84.)

Op basis van de projecten formuleren we drie boodschappen die richting kunnen geven aan zowel losse welzijnsinitiatieven als de benodigde cultuurverandering in het hoger onderwijs.

**Bewustwording en openheid
helpen traditionele rollen
en machtsrelaties te
doorbreken.**

1 Participatie van studenten bevorderen

Resonerend met de literatuur over welzijn en binding, laten ook onze projecten laten zien dat participatie van studenten in onderzoek, onderwijs en ontwikkeling, van grote meerwaarde is, zowel voor de participerende studenten als hun onderwijsomgeving. Zo zagen we hoe studenten in hun rol als studentcoaches, buddy, of in een gelijkwaardig gesprek over partnerschap, groeien. Hun zelfvertrouwen, probleemoplossend vermogen en communicatieve vaardigheden nemen toe. Ook vergroot hun participatie binding en communityvorming, bijvoorbeeld tussen coaches en tussen SSC-coördinatoren onderling, waardoor zij zich binnen Inholland meer thuis voelen en, met een vergroot netwerk, beter hun weg kunnen vinden.

Maar ook voor de onderwijsomgeving kan studentparticipatie zeer belangrijk zijn. Zoals elders beschreven, vormt peer-to-peer ondersteuning – zoals in het Students4Students project en bij de Studentbuddies van de StudentSucces Centra – ook bij Inholland een belangrijke aanvulling op het reguliere aanbod doordat peers voor veel studenten toegankelijker zijn dan docenten of studentendecanen. Daarnaast spreken zij vanuit hun ervaring als student. De rapportages van deze deelprojecten beschrijven de mechanismen en voordelen binnen deze programma's in meer detail. Het Students4Students DIY pakket geeft concrete handvatten voor het opzetten van een vergelijkbaar student-peercoachingsprogramma, waaronder de Veerkrachtpraatplaat, een gesprekstool voor bewustwording over institutionele sociale en persoonlijke bronnen van veerkracht.

Ook kan studentparticipatie diversiteit vergroten. Niet alleen brengen studenten een studentperspectief mee, maar wanneer er diversiteit is onder de deelnemende studenten, brengen deze ook uiteenlopende ervaringen en perspectieven mee. Dit is extra belangrijk in omgevingen waarbij de docentpopulatie nog relatief homogeen is (bijvoorbeeld qua gender, etniciteit, huidskleur, religie, en motorische en neurologische eigenschappen). En dat is extra belangrijk als het gaat om het inspelen op uitsluiting, zoals bij de aanpak van stagediscriminatie. Ook kunnen deze studenten, bijvoorbeeld in hun rol als coach of buddy, rolmodellen vormen. Zo kan studentparticipatie de binding verstevigen van studenten die zich minder herkennen in de opleiding, docenten en de instelling. Het verdient dus nadrukkelijke aandacht om ervoor te zorgen dat studentrollen toegankelijk en aantrekkelijk zijn voor een brede groep studenten, en dat de deelnemende studenten niet alleen diegenen zijn die gezien worden (en zichzelf zien) als goede, extraverte, gemotiveerde, ingebbede studenten.

Ter overweging:

Overigens blijkt uit de projecten dat studentparticipatie moeilijk te organiseren is omdat studenten zich vaak niet aanmelden voor deze rollen. Het is een lastig vraagstuk, waar we geen oplossingen voor hebben, dat breed speelt: Hoe kunnen we als organisatie participatie stimuleren en mogelijk maken voor studenten?

Beloftevolle projecten kunnen slagen wanneer de instelling voortrekkers ondersteunt, organisatorische barrières beslecht, en programma's helder verankert (met financiële zekerheid) en zichtbaar maakt. Soms vraagt dit creativiteit.

2 Investeren in studenten en docenten, en in hun samenwerking

Het is een open deur, maar iets dat we toch graag willen onderstrepen: benaderingen die gericht zijn op welzijn en binding en gestoeld zijn op studentparticipatie slagen niet vanzelf. Noch is studentparticipatie te zien als een bezuinigingsmaatregel. Welzijnsinitiatieven en studentparticipatie vragen een investering in studenten en docenten, en in hun onderlinge samenwerking.

Die investering gaat over tijd en geld. En over aandacht en informatie. Studenten hebben begeleiding nodig. Dat vraagt tijd en aandacht van docenten, die vaak al onder hoge werkdruk werken (en soms onzeker zijn) voordat ze gevraagd worden om studenten individueel te begeleiden. Daarbovenop wordt bij studentpartnerschap van docenten ook nog eens een extra dosis zelfreflectie gevraagd, evenals een verbreding van hun rol; van kennisoverbrenger naar persoonlijke mentor en soms conflictbemiddelaar, zoals in het geval van stagediscriminatie. Om van handelingsverlegenheid naar een proactieve aanpak te komen hebben ook docenten ondersteuning en training nodig, zoals bijvoorbeeld het programma voor stage-docenten over effectieve stagevoorlichting. En daarnaast: voldoende rust en ruimte om op een empathische, reflectieve manier met studenten en met zichzelf om te gaan.

Belangrijk bij studentparticipatie is dat studenten serieus genomen worden als partners. De workshops met de SAP-radar, waarin studenten en docenten in groeps-gesprekken hun relatie verkenden, lieten zien hoe lastig het kan zijn voor studenten en docenten om gelijkwaardige gesprekspartners te zijn. De traditionele rolverdeling en machtsongelijkheid tussen studenten en docenten is lastig om te doorbreken, zelfs als alle deelnemers aangeven dat

zij dat willen. Studenten worstelen met het loskomen van hun afhankelijkheid en docenten met het loslaten van verantwoordelijkheid. Groepsdynamieken (zoals wie initiatief neemt, en wie bevestiging vraagt en geeft) laten zien dat deze machtsongelijkheid relatief hardnekkig is en dat het doorbreken ervan veel bewustwording en openheid vergt, bijvoorbeeld voor de verschillen tussen wat we zeggen ('Ik voel me gelijk aan studenten in dit gesprek') en wat we doen (steeds het voortouw nemen). De tools die zijn ontwikkeld rondom de SaP-radar – zoals het SaP radar Spel, de SaP radar Mega Canvas en SaP radar Online – kunnen hierbij helpen.

Serieuze studentparticipatie gaat hand in hand met een serieuze compensatie (in studiepunten of geld). Ook maakt serieuze compensatie (liefst met studiepunten) dat deze rollen toegankelijk zijn voor zoveel mogelijk studenten, ook voor studenten met financiële of neurologische uitdagingen of veel zorgtaken.

In de SaP-radar workshops leerden we dat studenten extra gemotiveerd zijn om te participeren wanneer zij zien hoe participatie bijdraagt aan hun persoonlijke doelen en ambities. Dit vraagt een dialoog om de individuele doelen van studenten te ontdekken – voor zowel docenten als de studenten zelf – en ruimte in het onderwijs om hier invulling aan te geven.

Ter overweging:

Natuurlijk is het gemakkelijk om te opperen dat er voldoende tijd en aandacht komt voor docenten om studenten met persoonlijke aandacht te begeleiden en ook zichzelf te ontwikkelen. De werkelijkheid – een maatschappij met veel tijdsdruk en resultaatverplichting – is weerbarstig. Desalniettemin willen we onderstrepen hoe urgent wij het vinden om hiervoor binnen het onderwijs een duurzame oplossing te vinden.

**Monitoring vormt
aanleiding tot gesprek en
agendering. De instelling
kan ontwikkelingen volgen
en daarop inspringen, en
soms ook beter begrijpen
en beïnvloeden.**

3 Diepgaand organisatorisch commitment verankeren

Het belang van organisatorisch commitment valt niet te onderschatten. Of het nu gaat om de SSC's, de S4S peercoachingsprogramma's, het partnerschap met studenten, of de aanpak van stagediscriminatie, zonder een instelling die zich committeert zijn deze initiatieven afhankelijk van de energie en inzet van enthousiaste individuen. Voor een opstartfase is dat niet erg, maar daarna is het van belang om voorttrekkers en andere betrokkenen te ondersteunen, organisatorische barrières te beslechten, en programma's helder te verankeren (met financiële zekerheid) en goed zichtbaar te maken. In het geval van innovatieve projecten, zoals dat voor veel studentparticipatie-vormen geldt, betekent dit vaak dat de organisatie op zoek moet naar creatieve oplossingen, bijvoorbeeld als het gaat om financiële constructies, fysieke ruimtes, of inroostering.

Aandacht voor welzijn en inclusie verduurzaamt alleen met een heldere koers en expliciete prioriteiten. Dit gaat om geld en tijd, maar ook om zichtbaarheid en aandacht. Zo laat het stagediscriminatie-project bijvoorbeeld zien dat expliciete aandacht voor het thema van discriminatie onontbeerlijk is voor studenten en docenten. Discriminatie voelt namelijk vaak als een lastig aanwijsbaar, geïndividualiseerd probleem. Institutionele aandacht, waarbij het verschijnsel van ongelijkheid en discriminatie serieus wordt genomen en bespreekbaar gemaakt wordt, is nodig om studenten de kracht te geven discriminatie te herkennen, erkennen en te benoemen, en om betrokkenen – zoals stagebegeleiders – te ondersteunen in het aanpakken ervan. Zo kan communicatie, ook met bijvoorbeeld welzijns campagnes, bijdragen aan studentenwelzijn. Communicatie draagt bij aan het creëren van een ondersteunende

omgeving waarin studenten zich gewaardeerd en gerespecteerd voelen.

Monitoring versterkt de koers. Wanneer we welzijn en participatie inzichtelijk maken, zoals met de jaarlijkse Inholland Studentenwelzijnsmonitor (SWM) en het Inholland Studentparticipatie-dashboard, kan de instelling ontwikkelingen volgen en daarop inspringen, en soms ook beter begrijpen en beïnvloeden. Als domeinen, locaties en opleidingen zelf toegang hebben tot hun gegevens, zoals bijvoorbeeld via het SWM Power BI dashboard kunnen zij daarin zelf regie nemen. Dashboards kunnen aanleiding vormen tot gesprek en de agendering van een thema als welzijn en participatie.

Door het effect van welzijnsprogramma's en -interventies voortdurend te evalueren, kunnen scholen hun inspanningen aanpassen en verfijnen om beter tegemoet te komen aan de uiteenlopende behoeften van hun studentpopulatie. Doorlopend onderzoek en evaluatie van strategieën en initiatieven is cruciaal voor het identificeren van effectieve benaderingen en best practices.

Ter overweging:

Hoe interpreteer je de impact van een interventie? Wijst een beperkt resultaat erop dat de inspanningen niet de moeite waard zijn en stopgezet moeten worden, of dat ze juist opgeschaald moeten worden? We hebben hier geen pasklaar antwoord op, maar roepen op tot zorgvuldige afweging. (1) Wat is succes? Zoals de studentbuddies benadrukken, bereiken sommige initiatieven niet veel studenten, maar zijn zij wel heel betekenisvol voor enkele studenten die hierbuiten weinig binding ervaren of worstelen met hun welzijn. (2) Betekent geringe deelname dat er weinig behoefte is? Soms is er wel degelijk behoefte aan een specifiek initiatief maar is de activiteit onvoldoende toegankelijk, bijvoorbeeld qua locatie, duur of planning. Een betere aansluiting op het reguliere curriculum kan dan een oplossing zijn.

Reflectie van de onderzoekers

Reflecteren op datgene waar je mee bezig bent, is ontzettend belangrijk in ons werk. Het spreekt voor zich dat wij ook als consortium regelmatig de tijd namen om te reflecteren met elkaar. Wij zijn als onderzoekers over de domeinen heen bij elkaar gekomen om krachten te bundelen, vanuit een gezamenlijk doel: een hogeschool waarin studenten een voedingsbodem hebben om hun talenten te ontplooien en zich te ontwikkelen tot toekomstig professional met daadkracht en toegevoegde waarde voor onze wereld. Tot professionals die in staat zijn hun beroep zinvol en met zin uit te oefenen.

De belangrijkste les die wij trekken uit de consortium-samenwerking is misschien wel dat bescheidenheid geboden is over wat we in gang hebben gezet. We hebben projecten opgezet, onderzoeken gedaan, meetinstrumenten doorontwikkeld en samengewerkt met studentbuddies en studentsuccescentra. Dit zijn allemaal zinvolle projecten die allemaal op hun eigen manier een bijdrage leveren aan studentenwelzijn en binding. Het werken

aan thema's als studentenwelzijn en partnerschap is echter een grotere beweging en een langdurig proces.

Wij hebben daarin een kleine stap gezet, en studentwelzijn en SAP staan nu nog meer op de kaart. We zijn samen – over de domeinen heen – iets nieuws begonnen. We vinden elkaar sneller, we kennen elkaar en wij zijn bereid om in actie te komen voor een volgende stap. In onze aanbevelingen spreken we van een 'oproep tot actie' voor onszelf en Inholland, om belangrijke thema's zoals het welzijn van studenten en medewerkers, en partnerschap tussen studenten en de onderwijsprofessionals daadwerkelijk serieus te nemen. Belangrijk echter is de stap van 'praten over' naar 'doen'. De kloof overbruggen van de papieren werkelijkheid tot de werkelijkheid in het dagelijks onderwijs.

Wij zijn als onderzoekers bezorgd over de conditie van onze onderwijsinstellingen als het gaat om welzijn en de aandacht voor echte relaties tussen iedereen die in het onderwijs werkt – studenten, docenten,

Studentparticipatie is niet alleen verrijkend voor de actieve student, maar ook voor de omgeving. Denk aan laagdrempeligheid, diversiteit, en rolmodellen.

andere onderwijsprofessionals – en met het beroepenveld. We zeggen dat dit belangrijk is, maar is dat ook zo? Hannah Arendt stelt aan de orde dat het publieke domein zoals scholen vaak worden gereduceerd tot een ruimte van noodzakelijkheden (waar geleerd wordt wat er volgens het systeem geleerd moet worden) in plaats een flexibele ruimte waar vrijheid en volwassenheid ontwikkeld worden. Het besef dat we met z'n allen te vaak vastzitten in een stramien van 'wat moet' inspireert onze oproep tot actie. En net als Arendt geloven wij in het vermogen van mensen om iets te nieuws – soms onverwachts – te beginnen binnen het systeem. Dit vermogen ontwikkelen is essentieel als wij in de hogeschool het huidige systeem van haast en focus op directe resultaten willen doorbreken. Dit vraagt gedragsverandering van ons allemaal. Systeemverandering heeft dus naast organisatorische en sociale ook persoonlijke kanten.

Met dit in gedachten keken we ook regelmatig naar onszelf als consortium. Het is uitdagend om als onderzoeker niet te vervallen in instrumentalisme, waarin we alleen maar projecten uitvoeren om de korte-termijn projectdoelen te bereiken, en waarin we in de hectiek van alledag slecht luisteren en langs elkaar heen praten. Verandering vraagt immers niet alleen het ontwikkelen van nieuwe werkwijzen

en tools, maar vooral uit het aannemen van ander gedrag in de praktijk, en uiteindelijk van een bredecultuurverandering. In hoeverre hadden we als onderzoeksteam daadwerkelijke ontmoetingen? Hoe geïnteresseerd waren we werkelijk in elkaar? Hoe was het eigenaarschap verdeeld tussen de individuele deelprojecten en het gemeenschappelijke doel? Was ons gedrag congruent met onze ambities? Zijn wij gevangen in dat wat schijnbaar moet? Hoe gaven wij vorm aan partnerschap?

Ja, we zijn trots op onze projecten en wat we de afgelopen twee jaar hebben bereikt. En ja, we zijn ook onszelf tegengekomen, met onze volle en versnipperde agenda's en de verslaving aan drukte.

'Verander de wereld en begin bij jezelf', wordt vaak gezegd. Als onderzoekers zijn wij geen afstandelijke toeschouwers maar onderdeel van een systeem dat niet altijd tot 'welzijn' en partnerschap leidt. Juist het creëren van een ruimte voor echte ontmoeting met al onze verschillen vergt moeite. Dit dagelijks opnieuw proberen, met liefde en toewijding, daar gaat het om. Dit is de essentie van de roep om actie en het hart van ons streven als consortium. Wij zijn lastige momenten als groep en in onze projecten niet uit de weg gegaan. Het is volgens ons ook wat studenten willen voelen: Dat het kan.

Welzijnsinitiatieven en studentparticipatie vragen tijd en geld. En aandacht en informatie – in de ondersteuning van zowel studenten als docenten.

AANBEVELINGEN

Samenvattend formuleren we de volgende aanbevelingen:

- 1 Zet studenten in als partners. Een rol als, bijvoorbeeld, peercoach, buddy, of projectambassadeur vergroot de veerkracht en persoonlijke ontwikkeling van deze studenten, evenals hun binding met de onderwijsinstelling. Voor andere studenten vormen zij laagdrempelige aanspreekpunten en rolmodellen. Daarmee kunnen zij, ook door hun perspectieven als student in te brengen, bijdragen aan diversiteit en inzicht in studentenwelzijn, wat bijvoorbeeld onmisbaar is bij het begrijpen van ervaringen van (stage-) discriminatie.**
- 2 Studentparticipatie kost tijd, aandacht, reflectie en bewustwording. Investeer met aandacht, tijd, geld en ondersteuning in studenten en docenten, en in hun samenwerking, en bewustwording van het verschil tussen wat we zeggen en wat we doen?**
- 3 Neem studenten serieus. De SaP-radar workshops leren ons dat samenwerking vraagt om het doorbreken van traditionele rolverdelingen en machtsongelijkheid tussen studenten en docenten.**
- 4 Zorg er tevens voor dat studentrollen toegankelijk en aantrekkelijk zijn voor een brede groep studenten. Dat betekent dat er een serieuze compensatie is (in geld of studiepunten) voor de inzet en bijdrage van studenten. Het ontbreken daarvan maakt de inzet van studenten kwetsbaar en reduceert de diversiteit onder deelnemende studenten.**

- 5 Voor een inclusieve opleiding is het verminderen en voorkomen van stage-discriminatie belangrijk. We adviseren hogescholen om hier docenten in te begeleiden en tools voor te ontwikkelen, zodat zij zich minder handelingsverlegen gaan voelen. Een voorbeeld hiervan is het programma voor stagedocenten over effectieve stagevoorlichting dat momenteel bij hogeschool Inholland wordt ontwikkeld.**
- 6 Zorg voor diepgaand organisatorisch commitment, met expliciete prioriteiten en heldere keuzes. Ondersteun voortrekkers en andere betrokkenen, verwijder organisatorische barrières, bed programma's stevig in (met financiële zekerheid) en maak ze zichtbaar. Creatieve oplossingen zijn soms nodig, bijvoorbeeld als het gaat om het voorschieten van studentinitiatieven of inroostering.**
- 7 Gebruik monitoring en onderzoek om inzicht te houden in de ontwikkelingen, en om het thema Welzijn op de agenda te houden. Zet hier dus breed op in, bijvoorbeeld met instrumenten zoals de Studentenwelzijnsmonitor of het Participatiedashboard, en een follow-up bij rapportages.**

TOT SLOT

De afgelopen jaren is er steeds meer aandacht gekomen voor het belang van mentale gezondheid en welzijn in het hele onderwijs. Onderwijsinstellingen erkennen in toenemende mate de noodzaak om hulpaanbod te ontwikkelen, om studenten die het moeilijk hebben te ondersteunen. Er is echter meer mogelijk, waaronder een proactieve houding met strategieën en instrumenten gericht op preventie door het versterken van studentenwelzijn. Bijvoorbeeld met de initiatieven uit dit magazine, die toegang tot veerkrachtbronnen vergroten, communities organiseren, en studenten laten participeren.

Studentbetrokkenheid bij het ontwerp en de implementatie van welzijnsinitiatieven kan de impact ervan aanzienlijk vergroten. Wanneer zij een stem hebben in het vormgeven van studentgerichte welzijnsprogramma's, kan het aanbod nog beter worden afgestemd op hun behoeften. Ook kan het eigenaarschap en verantwoordelijkheid onder de studenten bevorderen. Daarnaast kan studentleiderschap, bijvoorbeeld bij het organiseren van evenementen, het vormgeven van het welzijnsaanbod en in de vorm van peer support, bijdragen aan persoonlijke ontwikkeling en het gemeenschapsgevoel.

Een andere manier om bij te dragen aan het welzijn van studenten, is de integratie van welzijnsprincipes in het curriculum. Opleidingen kunnen onderwerpen als zelfzorg, veerkracht, wendbaarheid en gezonde relaties opnemen in bestaande vakken of in speciale cursussen die zijn gericht op persoonlijke ontwikkeling en mentale gezondheid. Idealiter wordt daarvoor in elk SLB (Studentloopbaan)

programma ruimte gemaakt. Door welzijnseducatie te integreren in het curriculum krijgen studenten de kans om essentiële levensvaardigheden te ontwikkelen en een beter begrip te krijgen van hun eigen welzijn. Deze aanpak ondersteunt studenten niet alleen academisch, maar geeft ze ook waardevolle instrumenten om uitdagingen aan te gaan en weloverwogen beslissingen te nemen in hun persoonlijke leven.

Er is geen one-size-fits-all benadering voor studentenwelzijn. Juist het begrijpen van, en inspelen op, de uiteenlopende behoeften van studenten is van fundamenteel belang voor het bevorderen van hun welzijn. Dit vereist een allesomvattende aanpak die rekening houdt met factoren zoals sociaal-economische achtergronden, culturele overwegingen en individuele leefstijlen. Met toenemend bewustzijn en begrip van diversiteit en inclusie, en waardering voor de uiteenlopende ervaringen en perspectieven van studenten (en docenten), kunnen onderwijsinstellingen een inclusieve en ondersteunende omgeving creëren waarin elke student zich kan ontplooien en zijn of haar volledige potentieel kan bereiken.

Kortom, studentenwelzijn is een gedeelde verantwoordelijkheid van alle leden van de onderwijs-leergemeenschap. Door een integrale benadering te omarmen kunnen onderwijsinstellingen een omgeving creëren waarin elke student zich gesteund voelt en in staat wordt gesteld om te slagen.

Ontwerpproces

Werkwijze: 1. In een eerste fase worden de behoeften van de doelgroep vastgesteld. Dit gebeurt door middel van interviews, focusgroepen en een enquête.

Doelstellingen

- 1. Het ontwikkelen van een ontwerp dat de behoeften van de doelgroep aanpak.
- 2. Het ontwikkelen van een ontwerp dat de behoeften van de doelgroep aanpak.
- 3. Het ontwikkelen van een ontwerp dat de behoeften van de doelgroep aanpak.

Deze werkwijze wordt gebruikt om de behoeften van de doelgroep vast te stellen en om een ontwerp te ontwikkelen dat deze behoeften aanpakt.

Deze werkwijze wordt gebruikt om de behoeften van de doelgroep vast te stellen en om een ontwerp te ontwikkelen dat deze behoeften aanpakt.

Deze werkwijze wordt gebruikt om de behoeften van de doelgroep vast te stellen en om een ontwerp te ontwikkelen dat deze behoeften aanpakt.

Deze werkwijze wordt gebruikt om de behoeften van de doelgroep vast te stellen en om een ontwerp te ontwikkelen dat deze behoeften aanpakt.

Deze werkwijze wordt gebruikt om de behoeften van de doelgroep vast te stellen en om een ontwerp te ontwikkelen dat deze behoeften aanpakt.

Deze werkwijze wordt gebruikt om de behoeften van de doelgroep vast te stellen en om een ontwerp te ontwikkelen dat deze behoeften aanpakt.

Deze werkwijze wordt gebruikt om de behoeften van de doelgroep vast te stellen en om een ontwerp te ontwikkelen dat deze behoeften aanpakt.

Deze werkwijze wordt gebruikt om de behoeften van de doelgroep vast te stellen en om een ontwerp te ontwikkelen dat deze behoeften aanpakt.

Deze werkwijze wordt gebruikt om de behoeften van de doelgroep vast te stellen en om een ontwerp te ontwikkelen dat deze behoeften aanpakt.

Deze werkwijze wordt gebruikt om de behoeften van de doelgroep vast te stellen en om een ontwerp te ontwikkelen dat deze behoeften aanpakt.

Deze werkwijze wordt gebruikt om de behoeften van de doelgroep vast te stellen en om een ontwerp te ontwikkelen dat deze behoeften aanpakt.

Deze werkwijze wordt gebruikt om de behoeften van de doelgroep vast te stellen en om een ontwerp te ontwikkelen dat deze behoeften aanpakt.

Deze werkwijze wordt gebruikt om de behoeften van de doelgroep vast te stellen en om een ontwerp te ontwikkelen dat deze behoeften aanpakt.

Deze werkwijze wordt gebruikt om de behoeften van de doelgroep vast te stellen en om een ontwerp te ontwikkelen dat deze behoeften aanpakt.

Deze werkwijze wordt gebruikt om de behoeften van de doelgroep vast te stellen en om een ontwerp te ontwikkelen dat deze behoeften aanpakt.

Deze werkwijze wordt gebruikt om de behoeften van de doelgroep vast te stellen en om een ontwerp te ontwikkelen dat deze behoeften aanpakt.

Deze werkwijze wordt gebruikt om de behoeften van de doelgroep vast te stellen en om een ontwerp te ontwikkelen dat deze behoeften aanpakt.

referenties

- Astin, A. W. (1984). Student Involvement: A Developmental Theory for Higher Education. *Journal of College Student Development*, 40 (5) p.518-529.
- Astin, A.W. (1985). Involvement: The cornerstone of excellence. *Change*, 17(4), p35-39.
- Cox, T. H., & Blake, S. (1991). Managing Cultural Diversity: Implications for Organizational Competitiveness. *The Executive*, vol 5, no 3.
- Demerouti, E., Bakker, A.B., Nachreiner, F. & Schaufeli, W.B. (2001). The job demandsresources model of burnout. *Journal of Applied Psychology*, 86, 499-512.
- ECIO (2023). *Landelijk kader studentenwelzijn 2023-2030*. Landelijk Kader Studentenwelzijn 2023-2030 | Rapport | Rijksoverheid.nl
- Healey, M. (2019) *Students as partners and change agents: A selected bibliography*. Howden: Healey HE Consultants. <https://www.healeyheconsultants.co.uk/students-as-partners-and-change-agents>
- Kappe, F.R. (2017). *Verbinden als stap voorwaarts*.
- Kappe, R. (2021, januari). *Zonder relatie, geen prestatie: over het belang van verbondenheid*. In holland hogeschool. https://www.nro.nl/sites/nro/files/media-files/thema_2_-_rutger_kappe.pdf
- Kuh, G.D., Kinzie, J.L., Buckley, J.A., Bridges, B.K., & Hayek, J.C. (2006). *What matters to student success: A review of the literature*. Washington, DC: National Postsecondary Education Cooperative.
- Kuh, G. D. (2009). What Student Affairs Professionals Need to Know About Student Engagement. *Journal of College Student Development*, 50(6), 683-706.
- Meeuwisse, M., Severiens, S. E., & Born, M. P. (2010). Learning environment, interaction, sense of belonging and study success in ethnically diverse student groups. *Research in Higher Education*, 51(6), 528-545.
- Schneider, M., & Preckel, F. (2017). Variables associated with achievement in higher education: A systematic review of meta-analyses. *Psychological Bulletin*, 143(6), 565
- Severiens, S. (2011). *Studiesucces in de bachelor. Drie onderzoeken naar factoren die studiesucces in de bachelor verklaren*. Ministerie OCW Beleidsgerichte Studies 138.
- Stallman, H. M. (2010). Psychological distress in university students: A comparison with general population data. *Australian Psychologist*, 45(4), 249-257;
- Pascarella, E.T., & Terenzini, P.T. (1991). *How college affects students: Findings and insights from twenty years of research*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Prins, J. (1997). *Studie-uitval in het wetenschappelijk onderwijs. Studentkenmerken en opleidingskenmerken als verklaring voor studie-uitval*. Academisch Proefschrift.
- Tinto, V. (1993). *Leaving College: Rethinking the Causes and Cures of Student Attrition*. University of Chicago Press.
- Tinto, V. (2012). *Completing college: rethinking institutional action*. University of Chicago Press: Chicago.
- Ungar, M. (2011). The social ecology of resilience: addressing contextual and cultural ambiguity of a nascent construct. *American Journal of Orthopsychiatry*, 81(1).
- Zepke, N., Leach, L., & Prebble, T. (2006). Being learner centred: one way to improve student retention? *Studies in Higher Education*, 31(5), 587-600.

Studentenwelzijn staat al jaren onder druk. Hogescholen willen dan ook graag studentenwelzijn versterken. Evenals binding en studentparticipatie, die daarmee samenhangen.

Dit magazine van Hogeschool Inholland belicht verschillende initiatieven die het welzijn van studenten in kaart brengen en bevorderen.

De jaarlijkse **Studentwelzijnsmonitor** maakt niet alleen studentenwelzijn zichtbaar maar vormt ook een interventie. Het **participatie-dashboard** helpt opleidingen een beeld te krijgen van betaalde studentenparticipatie en vormt aanleiding tot gesprekken over het stimuleren van participatie.

Initiatieven zoals **Studentsucces Centra**, met de **studentbuddy's**, en het **Students4Students** peermentoring-programma laten zien hoe verrijkend en inspirerend studentenparticipatie kan zijn. Ook in het kader van diversiteit en inclusie.

Studentparticipatie, en vooral Student als Partner, vraagt institutionele inbedding en aandacht voor traditionele rollen en machtsverschillen. Tools zoals de **SaP-radar** ondersteunen een open, bewuste dialoog tussen studenten en docenten. Het project **stagediscriminatie** laat zien hoe noodzakelijk deze dialoog tussen studenten en docenten is.

Hopelijk vormen deze initiatieven en aanbevelingen een bron van inspiratie.